

Verkiezingsprogramma

Periode 2010-2014

Als vastgesteld op 30 november 2009

1	Wat betekenen de richtingwijzers voor Hengelo?	4
1.1	Denk en handel internationaal	4
1.2	Vertrouw op eigen kracht van mensen	4
1.3	Beloon prestatie, deel de welvaart	5
1.4	Streef naar een duurzame en harmonieuze samenleving	5
1.5	Koester de grondrechten en gedeelde waarden	6
2	Bestuur, financiën, veiligheid en dienstverlening	7
2.1	Bestuur en burgerparticipatie	7
2.2	Het ambtelijk apparaat: personeelsbeleid	8
2.3	Politieke en regionale samenwerking	9
2.4	Financiën	9
2.4.1	De gemeentelijke begroting en rekening	9
2.4.2	Gemeentelijke heffingen en belastingen	10
2.4.3	Onroerend zaak belasting (OZB)	10
2.4.4	Gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid	10
2.5	Veiligheid en openbare orde	11
2.5.1	Algemeen	11
2.5.2	Handhaving	12
2.5.3	Bezuinigingen	12
2.6	Dienstverlening	13
2.6.1	Burger Service Code	13
2.6.2	Kwaliteitshandvest	13
2.6.3	Track-en Trace van vragen, klachten, vergunningen en besluiten	13
3	Ruimtelijke ordening	14
3.1	Ruimte voor wonen	14
3.2	Ruimte voor werken	15
3.2.1	Detailhandel	16
3.2.2	Recreatie en toerisme	17
3.2.3	ZZP-ers	17
3.2.4	Horeca	17
3.3	Grote projecten	17
3.3.1	Centrum	19
3.3.2	de Lange Weemen	20
3.3.3	Behoud van historische panden	21
3.4	Verkeer & Vervoer	21
3.4.1	Verbeteringen aan het wegennet	21
3.4.2	Verkeerslichten/-veiligheid	22
3.4.3	Parkeren	23
3.4.4	Sluipverkeer	23

3.4.5 Bevorderen van alternatieven	23
3.4.6 Het vliegveld	24
3.4.7 Het buitengebied.....	24
3.4.8 Milieu	25
4 Sociaal en cultuur	26
4.1 Bijstand	26
4.2 Uitvoering sociale zekerheid.....	26
4.3 Sociale activering.....	26
4.4 Zorg.....	27
4.5 Onderwijs en kinderopvang	28
4.5.1 Huisvesting van onderwijs.....	29
4.5.2 Wijkvoorzieningen	29
4.6 Cultuur	29
5 Doelgroepenbeleid	30
5.1 Vrouwen en mannen	30
5.2 Gehandicapten.....	30
5.3 Ouderen.....	30
5.4 Jongeren	31
5.5 Allochtonen.....	31

1 Wat betekenen de richtingwijzers voor Hengelo?

D66 is voor veel inwoners van Hengelo vooral bekend van de landelijke politiek. Maar de verkiezingen van maart 2010 gaan niet over het landelijk bestuur, maar over Hengelo! D66 presenteert zich landelijk met een vijftal richtingwijzers. Wat betekenen die richtwijzers voor de plannen van D66 in Hengelo? Ze laten zich goed vertalen naar gemeentelijk niveau.

1.1 Denk en handel internationaal

Voor Hengelo betekent dit: kijk over je eigen grenzen heen en steek je hand uit naar andere gemeenten in Twente en daarbuiten. Hengelo ligt centraal in Twente en heeft uitstekende verbindingen over de weg, per spoor en over het water. Met de komst van een World Trade Centrum profileren we ons als centraal punt van Twente. Het centraal station is het centrale station voor héél Twente en de belangrijkste halte voor internationaal treinverkeer.

Over de grenzen heen kijken betekent ook: wissel dingen uit met je burens en probeer niet overal het wiel uit te vinden. Alle Twentse steden zijn sterk gehecht aan hun eigen identiteit. Maar een halve generatie geleden kozen de burgers in Hengelo, toen er plannen waren voor een fusie met Enschede en Borne, voor "Samengaan nee, Samenwerken ja!". Dat schept voor de politiek verplichtingen. D66 wil daarom een sterke regio Twente en vooral een goede samenwerking tussen de grote steden. Deze zien elkaar nu teveel als concurrenten. Het gezamenlijke grondbedrijf en het gezamenlijke belastingkantoor zijn dan ook goede eerste stappen. Ze laten zien dat het ook anders kan. Elke gemeente heeft er voordeel bij als er wordt samengewerkt, anders wordt het een gezamenlijke race naar de bodem. De ene gemeente gaat nog voordeligere voorwaarden bieden als de andere gemeente. Dit kan zo doorgaan tot bijna al het voordeel voor de 'winnende' gemeente verdwenen is.

Hengelo Millenniumdoelenstad

We zijn niet alleen burger van Hengelo maar we zijn ook nog eens Wereldburger. Het omzien naar elkaar is en blijft belangrijk en is van alle tijden. Juist in deze tijd van individualisering is dit van grote waarde. Hengelo is in 2008 uitgeroepen tot Millenniumdoelenstad. Hiermee is Hengelo verbonden met de 8 Millenniumdoelen die in 2000 zijn opgesteld door de Verenigde Naties en 196 regeringsleiders. De belofte is hiermee gelegd dat in 2015 de armoede wereldwijd grotendeels teruggedrongen zal zijn. Er is door de gemeente Hengelo nog steeds geen duidelijk beleid hoe we dit concreet met alle inwoners vorm kunnen gaan geven. We zouden kunnen pleiten voor bijvoorbeeld een Fairtrade stad. Daarom doet D66 een appel naar de gemeente Hengelo om daadwerkelijk beleid te schrijven voor Hengelo Fairtrade Millenniumdoelenstad.

1.2 Vertrouw op eigen kracht van mensen

Steun de activiteiten in de buurten en wijken, maar ga daarbij uit van de inbreng van de mensen zelf. Bewoners leveren ideeën aan en krijgen bonnen om extra activiteiten of faciliteiten voor de eigen buurt te regelen. Het is de taak van de gemeente er voor te zorgen dat er genoeg te kiezen valt en dat er voldoende budget beschikbaar is. Dat kan op vele manieren: persoonsgebonden budgetten, het overnemen van groenbeheer waar dat mogelijk is en cliëntenplatforms, waar de gebruikers mee kunnen beslissen over de kwaliteit van de dienstverlening.

De burgers moeten het gevoel hebben dat ze met een goed idee zelf aan de slag kunnen, waarbij de gemeente een duwtje in de rug geeft.

De gemeente werkt als aandrager en als vangnet, maar daar tussenin is het organiseren van een goede buurt een zaak van de burgers zelf. Dat geldt ook voor de sociale controle. Bij incidenten als geluidsoverlast, zwerfafval en vandalisme kunnen burgers het beste eerst zelf gaan kijken wat er aan de hand is, zonder meteen de politie erbij te halen. Wijkmaatschappelijk werk en woningbouwcorporaties kunnen helpen bij het opbouwen van de juiste cultuur in de wijk. Ook hier geldt: een goede buur is beter dan een verre politieagent.

Vertrouwen op de eigen kracht van mensen betekent het geven van vrijheid aan mensen om zichzelf en hun omgeving te ontwikkelen in een eigen gekozen richting. Met vrijheid komt ook verantwoordelijkheid. Dit houdt in dat je niet altijd alles doet waar je zelf zin in hebt, maar rekening houdt met anderen die (mede) de gevolgen van jouw beslissingen moeten dragen. Als mensen deze eigen verantwoordelijkheid niet (voldoende) kunnen of willen nemen, dan moet de overheid dit doen en de belangen van de meerderheid, een minderheid, omwonenden of toekomstige generaties beschermen.

1.3 Beloon prestatie, deel de welvaart

Hengelo behoort te zorgen voor een goed ondernemersklimaat, vooral voor startende, jonge bedrijven. Dit soort bedrijven zijn de belangrijkste bronnen van nieuwe banen. Inkomen uit een baan geeft zekerheid en de mogelijkheid om te kiezen voor leuke dingen. Uiteindelijk draait de hele economie op arbeid en ieder mens moet worden gestimuleerd om in zijn eigen levensonderhoud te voorzien.

Maar niet iedereen lukt dat.

Hengelo voert een goed sociaal beleid. Maar veel van de aanvullende maatregelen in dat beleid zijn gericht op mensen die permanent in een uitkering verblijven. Dit reduceert uiteindelijk de keuzevrijheid en drukt de mensen vaster en vaster in de "armoedeval".

Gebruikers van een uitkering moeten meer vrijheid hebben in de besteding van hun aanvullende bijstand. In Deventer wordt een systeem van vouchers gebruikt dat de moeite van het overwegen waard is.

Het hebben van keuzes is een essentiële voorwaarde voor een sociaal bestaan. Dat betekent dat je niet van alle regelingen tegelijk zal kunnen profiteren. Mensen kunnen op deze wijze niet in die mate vast groeien in bijzondere regelingen dat de motivatie om er uit te komen langzaam verdwijnt.

De gemeente zou moeten afstappen van veel instandhoudingssubsidies en zich meer moeten richten op prestatiesubsidies. Pas als de afgesproken prestaties zijn geleverd wordt de subsidie definitief toegekend. Daarbij is het zaak om ook een aantal kwaliteitseisen voor de prestaties op te nemen. Dit zorgt voor het stimuleren van creativiteit, omdat niet alles is dichtgeregeld. Aan de andere kant zorgt het er ook voor dat in het geval van één aanbieder van een gesubsidieerde dienst de nadelige gevolgen van een monopolie worden verlaagd.

1.4 Streef naar een duurzame en harmonieuze samenleving

De gemeente kan op vele manieren bijdragen aan een beter milieu: door haar eigen inkoopbeleid, verkeer en vervoersmaatregelen en economisch beleid. Koop bijvoorbeeld groene stroom in, vermijdt waar mogelijk het gebruik van gif en zet nog sterker in op het gebruik van de fiets. De gemeente Hengelo is bijna de grootste werkgever binnen haar eigen gemeentegrenzen en heeft een voorbeeldfunctie.

Hengelo moet zuiniger omgaan met haar culturele erfgoed. De status van gemeentelijk monument behoort een pand te beschermen, maar bij het oude Badhuis voorkomt het niet dat het gebouw op instorten staat. Als stad met weinig tastbaar verleden zou Hengelo wat voorzichtiger met zijn monumentale panden om moeten gaan.

Duurzame ontwikkeling gaat ook over het verbinden van verschillende belangen (People, Planet, Profit) bij gebiedsontwikkeling. Genereren van geld en banen alleen is niet voldoende voor ontwikkeling. Ook de omgeving en andere belanghebbenden moeten baat hebben bij nieuwe ontwikkelingen. De gemeente moet daarom vroeg mensen bij dit soort ontwikkelingen betrekken, zodat zij moreel mede-eigenaar worden van het project.

1.5 Koester de grondrechten en gedeelde waarden

Dat wat je doet behoort belangrijker te zijn dan dat wat je bent. Dat geldt voor instellingen, bedrijven en individuele burgers. Daarbij behoort een eerlijke kans voor iedereen en een waar mogelijk vrije keuze voorop te staan.

Daar waar omstandigheden mensen de vrije keuze ontnemen kan de overheid ruimhartig bijspringen. Maar ook daarbij dient de keuze voorop te staan. Geef mensen met een handicap de keuze uit meerdere verschillende maatregelen die hen in staat stellen om zo goed mogelijk te functioneren en zich te ontwikkelen op basis van de mogelijkheden die ze hebben. Geef jongeren de keuze uit meerdere bezigheden en geef mensen in de bijstand geen eindeloze reeks vaste subsidies, maar een keuze uit meerdere maatregelen die het leven verlichten.

Ook bedrijven en instellingen moeten op hun handelen worden beoordeeld. De juridische status van een bedrijf zegt bijvoorbeeld niets over de sociale inzet van dat bedrijf. Een onderneming als een BV kan best een heel sociaal beleid voeren, terwijl een stichting heel asociaal kan zijn. Zelfs een commerciële onderneming als IKEA is een stichting! Bedrijven moeten worden gestimuleerd om verantwoord te ondernemen. Belangrijkste instrument daarbij is de grondprijs, de bepalingen van een bestemmingsplan, het opnemen van goede voorwaarden in contracten en subsidies en het vermijden van opdrachten aan bedrijven die zich niet zo netjes gedragen.

Ouders moeten de kans krijgen om hun eigen school te stichten. De religie of onderwijsaanpak is daarbij niet relevant, want de vrijheid van onderwijs is een groot goed in Nederland. Als deze school onderwijs van voldoende kwaliteit biedt en de inhoud van het lespakket gericht is op het als volwaardige burgers laten opgroeien van de leerlingen, dan moeten zij ook door de gemeente van huisvesting worden voorzien. Tenzij er al een andere school van dezelfde signatuur in de gemeente is. Dan kan deze school alleen ondersteuning krijgen als men kan aantonen dat de andere school onvoldoende capaciteit heeft om aan de vraag te voldoen.

2 Bestuur, financiën, veiligheid en dienstverlening

2.1 Bestuur en burgerparticipatie

Vertrouwen op eigen kracht van mensen is een van de peilers van D66. Juist omdat D66 vertrouwt op de eigen kracht van mensen ziet zij de toekomst met optimisme tegemoet. Mensen zijn vindingrijk en creatief. De kracht van de gemeente Hengelo zou moeten zijn deze vindingrijkheid en creativiteit te stimuleren, ondersteunen en gebruiken. D66 vindt dat de gemeente Hengelo dienstbaar moet zijn aan de burger en niet andersom.

D66 Hengelo streeft naar een duurzame en harmonieuze samenleving die is gebaseerd op vertrouwen en niet op wantrouwen en controle. Voor het creëren van een bestuurlijk klimaat met daarin wederzijds vertrouwen als uitgangspunt is communicatie het sleutelwoord. Daarom vindt D66 dat de burger geraadpleegd moet worden en de activiteiten zicht moet richten op de wensen en noden van die burger.

Communicatie staat voor informatie overdracht tussen zender en ontvanger. Binnen de gemeentelijke politiek betekent dit het informeren van de burger over datgene wat er speelt binnen zijn of haar gemeente. Hierbij is het van belang de buitengebieden en de buitenstedelijke positie van de randdorpen niet te vergeten. Naast het informeren van de burger, heeft de bestuurder de burger nodig om hem te voorzien van informatie die hij gebruikt om zijn visie te kunnen vormen met betrekking tot ontwikkelingen en innovaties binnen de gemeente. Zowel luisteren naar, als informeren van de burger zijn van groot belang om als gemeente haar dienende taak te kunnen uitvoeren.

Voor goede communicatie is het noodzakelijk dat men elkaar begrijpt. Duidelijk en begrijpelijk taalgebruik is daarvoor een voorwaarde. D66 wil dat de gemeente extra aandacht besteedt aan haar taalgebruik. Het jaarlijks uitreiken van een prijs aan die ambtenaar die per brief een moeilijk kwestie of besluit duidelijk en begrijpelijk kan verwoorden moet eenvoudig taalgebruik stimuleren. Op deze wijze wil D66 de gemeentepolitiek toegankelijk maken voor iedere burger.

De gemeente Hengelo moet maximale openheid bieden. Dit betekent dat informatie beschikbaar en eenvoudig toegankelijk moet zijn. In principe moet alle data die wordt verzameld door gemeentelijke diensten, alle GIS-informatie, onderzoeksrapporten, beleidsdocumenten en wettelijke regels op de gemeentelijke website worden gepubliceerd.

D66 vindt dat elke burger of instantie die met de gemeente communiceert recht heeft te weten hoe dat proces verloopt. Het invoeren van een tracking-en tracing systeem kan hierin helpend zijn. Ieder verzoek tot informatie wordt gevolgd en doorloopt een vaste route. De inzender krijgt op tijd bericht van ontvangst en een datum voor welke hij op afhandeling kan rekenen. Daar waar een toegezegde termijn niet kan worden gehaald wordt zo snel mogelijk bericht verzonden, met op zijn minst een bloemetje van de kant van de gemeente.

De burger kan het hele proces stapsgewijs volgen met als doel; zicht krijgen en houden op de voortgang. Het gevoel van openheid en controle kan de burger stimuleren tot participatie in de gemeentelijke besluitvorming. Daarnaast geeft het de raadsleden een overzicht in het verloop van het proces van afhandeling van de gestelde vragen, verzoeken of bezwaarschriften. Elke belanghebbende burger die dit wil zijn bijdrage moet kunnen leveren in het proces van besluitvorming. Dit sluit aan bij de visie van D66 waarbij uitgegaan wordt van een zo groot mogelijke autonomie van de burger.

Om de verwachtingen van burgers bij inspraak te regelen kan gebruik worden gemaakt van de zogenoemde participatieladder. De participatieladder is een instrument waarbij inspraak wordt voorgesteld als een soort van ladder met duidelijk te onderscheiden 'sporten' of 'treden'. De hoogste sport is een situatie waarin de burger(s) zelf kan beslissen wat er wordt uitgevoerd, de laagste sport betekent dat zij alleen hun mening kunnen geven tijdens een hoorzitting. Iedere hogere sport betekent dat de burger meer invloed heeft op het uiteindelijke eindresultaat.

Het idee van de participatieladder is dat van tevoren wordt vastgesteld wanneer, hoe en hoeveel inbreng de burger bij een proces heeft en wat er uiteindelijk met die inbreng gebeurt. Dit kan betekenen dat bij sommige problemen burgers slechts zeer beperkt betrokken zullen worden. Het gebruik van de participatieladder vereist van bestuurders en ambtenaren de juiste mentaliteit. Zij moeten open staan voor de mening van burgers, niet te bang hiervoor zijn en durven om de burgers intensief bij een project te betrekken als de situatie dit toelaat.

Bij een activiteit waarbij de gemeente slechts landelijk beleid uitvoert past een lage trede. De burger heeft immers weinig invloed op de uiteindelijke maatregel. Een voorbeeld hiervan zijn mogelijke maatregelen bij het optreden van de Mexicaanse griep. Maar bij zoiets als het binnenstadsdebat past een hoge trede: de deelnemers spreken in en de gemeente verplicht zich ook wat met de uitkomsten van de inspraak te doen.

Burgers, het ambtelijk apparaat en de politiek moeten meer gezamenlijk optrekken om hun streven naar een enthousiaste Hengelose gemeenschap vorm en inhoud te geven. Hengelo moet een kwalitatief hoogwaardige en stimulerende sfeer uitstralen. Het moet een gemeente zijn waar het voor burgers goed toeven is en waar je bij de politiek en het ambtelijk apparaat niet tegen dovemansoren praat, maar juist behulpzaamheid en meedenken ervaart. Dit kan alleen als een ieder zijn verantwoordelijkheid neemt, maar vooral ook krijgt. D66 wil ook dat de gemeenten alle haar ter beschikking staande instrumenten inzet om dit te bereiken. Concreet betekent dit:

- verder vorm en inhoud geven aan interactief besturen.
- Zorgdragen voor optimale benutting ICT-mogelijkheden
- Ideeën en initiatieven van burgers en organisaties (financieel) ondersteunen.

De bovengenoemde wijze van communiceren met de burger heeft ontbroken in de afgelopen periode waarin D66 binnen de gemeente geen bestuurlijke functie had. De gemeente heeft de burger de illusie gegeven dat ze mee mochten besluiten bij grote beslissingen zoals in het Binnenstadsdebat. Open communicatie en luisteren naar de burger en duidelijkheid over inspraak van de burger kan voorkomen dat er wederom situaties ontstaan zoals rondom de Troelstrastraat, de Groenhofstraat, het speeltoestel in de Kasbah en de sloop van het P.C. Borsthuis.

In het burgerjaarverslag moet een hoofdstuk worden opgenomen waarin staat wat de gemeente het afgelopen jaar heeft gedaan aan verbetering van dienstverlening en versterking van burgerparticipatie. Daarmee is de cirkel rond: de gemeenteraad kan elk jaar vaststellen hoe de voortgang is bij acties om de burger centraal te stellen.

Het internet geeft de gemeente uitstekende mogelijkheden om burgers bij het nemen van beslissingen en inwinnen van advies te betrekken. Dit wordt ook wel eParticipatie genoemd. De griffie is bij uitstek de instantie om dit te trekken. Er gebeurt van alles onder de noemer Web 2.0. De gemeente moet zich zo snel mogelijk aansluiten bij initiatieven zoals Petities.nl waarmee iemand digitaal een petitie kan starten of ondertekenen en WatStemtMijnRaad, dat het stemgedrag van raadsleden inzichtelijk maakt. Dit is een soort stemwijzer met terugwerkende kracht.

2.2 Het ambtelijk apparaat: personeelsbeleid

De gemeente Hengelo is een van de grootste werkgevers binnen de gemeentegrenzen. Ze heeft als werkgever op veel gebieden een voorbeeldrol. Dit varieert van de keuze tot het schenken van Max Havelaarkoffie en een bedrijfsfietsenplan tot doelgroepenbeleid en (her)scholingsbeleid voor het personeel. D66 steunt deze maatregelen.

De loonkosten van de medewerkers van de gemeente Hengelo zijn de laatste vier jaar vrij geruisloos gestegen. In tijden dat het wat minder gaat ligt het voor de hand dat deze kosten onder druk komt te staan. Ook D66 wil hier nog eens kritisch naar kijken. Dat kan echter niet zonder het besef dat deze groei ook gedeeltelijk het gevolg is van de ambities van de gemeente Hengelo en de manier waarop wordt gewerkt. Alle plannen moeten worden opgesteld, uitgevoerd en gecontroleerd. Van een echte reductie van het aantal

ambtenaren kan pas sprake zijn na een keuze van de politiek om het aantal taken en plannen terug te brengen. Dat kan de uitkomst zijn van een kerntakendiscussie.

Daarnaast zal de manier waarop wordt gewerkt verder moeten geautomatiseerd. De gemeente werkt nog steeds veel te veel met "papier" en veel te weinig met computers. Hier kan nog veel efficiënter en effectiever worden gewerkt.

D66 wil extra aandacht voor de manier waarop ambtenaren bij planning en uitvoering omgaan met de bewoners en belanghebbenden. Sommige afdelingen doen het uitstekend in hun contacten met de burgers, maar in de fysieke sector (bouwplannen, verkeer en vervoer, stadsinrichting) gaan te veel zaken op dit punt verkeerd. Te vaak moeten bewoners (en zelfs raadsleden) in de krant vernemen dat er iets bij hen in de buurt aan de hand is. Ondanks alle aandacht die dit punt heeft, worden brieven en mail nog altijd veel te traag beantwoord (zie onderwerp communicatie). Bij scholing en organisatie van het ambtenarenapparaat zal hier meer rekening mee moeten worden gehouden.

2.3 Politieke en regionale samenwerking

Op dit moment wordt er binnen de regio Twente en de Twentse netwerkstad al intensief samengewerkt met andere steden. Deze samenwerking moet worden uitgebouwd met een regionale "denktank" en een regionaal grondbedrijf met concrete bevoegdheden, zodat de gemeenten in Twente minder met elkaar gaan concurreren en beter samen optrekken.

D66 hoopt na maart 2010 weer een rol in de gemeenteraad van Hengelo te kunnen spelen. Belangrijke beslissingen horen te vallen na een open debat tussen alle partijen in en buiten het college. Te vaak worden de beslissingen al genomen door de collegepartijen voordat er enige discussie over plaats vindt.

D66 zal niet weglopen voor haar verantwoordelijkheden als de kiezers haar een belangrijke invloed geven bij het formeren van een nieuw college. Daarbij moeten alternatieven voor de huidige samenstelling van het college serieus worden onderzocht. Na 12 jaar is Hengelo ook hier toe aan verandering, maar de inhoud van het beleid is belangrijker dan de partijsamenstelling van het college en de kwaliteit van wethouderskandidaten speelt een grote rol

D66 vindt dat gemeentelijke regelgeving in principe een horizonbepaling moeten hebben, zodat de betreffende regels na bijvoorbeeld vijf jaar automatisch vervallen, tenzij de gemeenteraad besluit de regeling aan te passen of verlengen. Op deze manier wordt voorkomen dat er een rommelzolder van regels ontstaat. Veel verouderde regelgeving dient hun oorspronkelijke doel niet meer, maar mensen moeten zich er wel nog steeds aan houden. Dat is slecht voor het eigen initiatief en de creativiteit van burgers en ondernemers.

2.4 Financiën

2.4.1 De gemeentelijke begroting en rekening

De gemeentelijke begroting is het belangrijkste instrument om beleid vast te leggen, maar zij voldoet niet. De begroting geeft in zijn huidige opzet onvoldoende duidelijkheid en zekerheid dat de bedragen die voor verschillende uitgaven zijn gepland ook daarvoor worden ingezet. Bij de rekening (overzicht van de werkelijke inkomsten en uitgaven) van hetzelfde jaar blijkt te vaak dat de begrotingsposten of zijn overschreden of bij lange na niet zijn uitgegeven

Hoewel daar soms wel goede redenen voor zijn aan te voeren, degradeert deze praktijk de begroting op dit moment tot een vrij betekenisloos document waarvan te gemakkelijk kan worden afgeweken. Wij willen toe naar een beter systeem van managementrapportage waarbij de stand van zaken meerdere keren per jaar kan worden gepresenteerd.

Daarnaast wil D66 dat de gemeentelijke begroting gesplitst wordt tussen beleidsmatige en beheersmatige activiteiten. De beheersmatige activiteiten (zoals wegenbeheer en groenbeheer) zijn veel meer voorspelbaar.

Daardoor is het mogelijk om voor deze activiteiten aan het begin van een bestuursperiode financiële kaders vast te stellen, waaronder een maximale budgetgroei mee te geven. Dan is het aan het bestuur om deze activiteiten bij te sturen binnen deze kaders. Daarnaast is het ook mogelijk om een totale omvang van investeringskredieten voor een bestuursperiode vast te stellen.

Als het bestuur aantoont dat zij voor investeringen en beheersactiviteiten binnen de kaders blijft, dan kan de discussie in de raad zich richten op de punten waar de raad ook daadwerkelijke keuzes in kan maken.

Lastendrukplaatjes voor verschillende groepen burgers en organisaties (eenpersoons huishoudens, gezinnen met een huurwoning, gezinnen met een koopwoning tot 250.000 Euro, gezinnen met een koopwoning tot 400.000 Euro, klein bedrijf, groot bedrijf, etc) zijn een belangrijk onderdeel van de begroting. De raad moet niet zozeer op de tarieven sturen, maar meer op de totale lasten die alle belastingen gezamenlijk op burgers en bedrijven laten drukken.

2.4.2 Gemeentelijke heffingen en belastingen

Gemeentelijke heffingen en belastingen zijn bedoeld om bepaalde kosten van de gemeente Hengelo te dekken. Ze behoren daarom vooral kostendekkend te zijn. Daarnaast moet de gemeente rekening houden met het effect dat een heffing of belasting heeft op het welzijn en gedrag van haar bewoners.

Hengelo krijgt een nieuw systeem van afvalstoffenheffingen waarbij beter rekening gehouden gaat worden met de hoeveelheid afval. Het nieuwe systeem is gebaseerd op het principe van "De vervuiler betaalt". Hierdoor worden burgers aangemoedigd om zo weinig mogelijk afval te genereren, omdat ze dan minder belasting hoeven te betalen. Op zich uitgangspunten waar D66 helemaal achter kan staan. Maar ieder systeem staat en valt bij de acceptatie van de bewoners en de handhaving door de overheid. Als er gaten in de regels zitten, zal daar driftig gebruik van gemaakt worden. Als er geen adequate handhaving is, wordt het afval gewoon in de natuur of in de container van de burens gestort. De uitdaging bestaat hierin om een systeem te kiezen wat rechtvaardig is, dat recht doet aan het principe van de vervuiler betaalt, maar wel uitvoerbaar blijft.

D66 wil dat we zorgvuldig kijken hoe het nieuwe systeem in de praktijk werkt. Als er teveel half lege containers worden aangeboden moet worden over gegaan op afrekening per gewicht. Als er aan de andere kant te veel afval als zwerfafval op straat of in de natuur belandt, moet het systeem worden vervangen door een systeem waarbij gekeken wordt naar de omvang van het huishouden óf naar de grote in vierkante meters van het perceel wat als maat voor de hoogte van de belastingen. Hierbij wordt dan uitgegaan van het principe dat een groot gezin meer vervuult dan een alleenstaande en dat een groot perceel meer tuinafval genereert.

2.4.3 Onroerend zaak belasting (OZB)

De OZB is de enige serieuze gemeentelijke belasting welke niet direct aan een bepaalde bestemming is gebonden. De opbrengsten van deze belasting mag daarom aan van alles worden besteed. Op zich heeft Hengelo een redelijk tarief voor haar OZB. Dit tarief hoeft voor D66 niet te worden verhoogd, tenzij duidelijk kan worden weergegeven voor welk project de OZB omhoog zou moeten en op welk moment deze belasting weer naar een normaler tarief zou kunnen worden verlaagd. Bewoners zijn best bereid om een tijd wat extra te betalen, zo lang maar duidelijk is waar het geld naar toe gaat.

2.4.4 Gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid

Met haar kwijtscheldingsbeleid bedrijft de gemeente Hengelo inkomenspolitiek. Mensen met een minimuminkomen kunnen immers kwijtschelding krijgen van bepaalde gemeentelijke belastingen en houden daardoor meer middelen over.

Dit is op zich een nobel doel, maar D66 stelt vraagtekens bij de effecten en de rechtvaardigheid van dit systeem. Als voorbeeld van die onrechtvaardigheid van het huidige systeem noemen we de hondenbelasting. Deze belasting behoort kostendekkend te zijn. Maar door de vrijstelling van minima betalen de hondenbezitters nu extra belasting. Dit vrijstellingsbeleid moet niet uit de belastingen zelf worden betaald, maar uit de algemene middelen.

Voor wat betreft de (negatieve) effecten van het kwijtscheldingsbeleid is het zo dat een dergelijk beleid bijdraagt aan de "armoedeval": mensen blijven vastgespijkerd zitten aan een minimuminkomen, omdat bij een geringe verhoging alle vrijstelling verloren kan gaan en ze daardoor minstens evenveel aan (extra) belasting kwijt zijn dan dat ze aan extra loon ontvangen. Uiteindelijk is dit een probleem wat niet door de gemeente Hengelo kan worden opgelost. Hiervoor moeten subsidies worden aangepakt en de uitkeringen worden verhoogd om dat te compenseren, iets wat alleen de rijksoverheid kan organiseren. Tot die tijd zal D66 het kwijtscheldingsbeleid blijven steunen.

2.5 Veiligheid en openbare orde

2.5.1 Algemeen

Voor D66 begint veiligheid bij de burgers zelf, bij mensen onder elkaar. Ken je stad, ken je burens, ken je buurt. Stel als overheid heldere regels en handhaaf deze regels.

Actief dient de gemeente signalen over bijvoorbeeld huiselijk geweld of kindermishandeling op te pakken en ervoor te zorgen dat de betreffende hulpverleningsinstanties op het juiste spoor worden gezet. Zorg er als gemeente voor dat burgers weten waar ze terecht kunnen,

Maar als we kijken naar de feiten is Hengelo eigenlijk een heel veilige stad, met een goede sociale cohesie en relatief lage misdaad. Daarom wil D66 dat in Hengelo de bewoners zichzelf verantwoordelijk blijven voelen voor hun eigen woonomgeving en zoveel mogelijk de kans krijgen om die verantwoordelijkheid te nemen.

D66 pleit voor een goed contact met de politie, vooral op wijk- en buurtniveau. Nu gaat dit voor een groot gedeelte buiten de gemeente om, maar daar waar dit soort contacten ontbreken, kan de gemeente een bemiddelende rol spelen. Daarnaast is het van belang dat de politie duidelijk maakt waar haar eigen prioriteiten liggen en dat burgers de politie duidelijk maken wat hen verontrust. Wijkscans kunnen hierbij een belangrijke ondersteunende rol spelen in deze discussie. Zij geven meer duidelijkheid over de veiligheidsbeleving van de inwoners van Hengelo. Ketenpartners (Welbions, maatschappelijk werk, gezondheidszorg, wijkbesturen en ook anderen) dienen hierbij een actieve rol te krijgen.

Het heeft ook voordelen om niet in een stad als Amsterdam of Rotterdam te wonen. Om deze redenen moeten we op Hengelo niet dezelfde maatregelen loslaten als op andere plaatsen in Nederland. Er is geen reden en aanleiding om bijvoorbeeld de sluiting van de horeca drastisch aan te scherpen. Er is overlast en er gebeurt wel eens wat, maar de schaal waarop is zo beperkt dat dit geen bijzonder toezicht vereist.

Bijzondere aandacht verdient het vestigingsbeleid van bordelen, coffeeshops, gokautomaten en sekswinkels. Zorgvuldigheid blijft geboden, dus bijvoorbeeld geen nieuwe instellingen in de buurt van scholen, of een te grote concentratie op één plek. Het beleid van de gemeente Hengelo mag echter niet uitdraaien op een te puriteins ontmoedigingsbeleid. Met nadruk is D66 tegen het gebruik van meer camera's in de openbare ruimte. Enige acceptabele uitzondering is een tijdelijke situatie rond bijvoorbeeld een expositie, festival, popconcert of een voetbalwedstrijd. Camera's passen niet bij de Hengelose sfeer en de problemen op Hengelose schaal.

D66 verwelkomt de komst van het Veiligheidshuis voor midden Twente in Hengelo.

2.5.2 Handhaving

Het oer-Nederlandse "gedogen" is vaak een pragmatische oplossing voor de korte termijn.

Maar als je niet bereid bent een regel te handhaven, regel het dan niet. Anders scheidt de gemeente verwachtingen die ze niet gaat waarmaken. Dat komt het vertrouwen in de overheid niet ten goede.

D66 maakt zich zorgen over het handhaven van in Hengelo uitgegeven vergunningen. Regels lopen altijd wat achter bij de werkelijkheid. Maar gedogen is nooit een definitieve oplossing. Daar waar werkelijkheid en wetgeving niet met elkaar overeenstemmen, moet uiteindelijk een van beiden worden aangepast.

Als we dit nalaten leidt dit uiteindelijk tot onrecht. Neem bijvoorbeeld de terrassen voor de horeca in het centrum. Hier wordt veel gebruik van gemaakt, maar ze zijn voor een deel in strijd met de regels. Dus moeten óf de terrassen wijken, of de regels worden aangepast zodat alle horecaondernemers dezelfde mogelijkheden hebben. Daarbij kiest D66 voor de tweede optie (iedereen dezelfde mogelijkheden), omdat de horeca een belangrijke bijdrage levert aan de lokale economie. Dit doet zij door te zorgen dat (meer) mensen gaan genieten in het centrum, daardoor langer blijven en meer en vaker winkels gaan bezoeken.

2.5.3 Bezuinigingen

Dit verkiezingsprogramma wordt geschreven tegen de achtergrond van economische teruggang en stagnatie. De "kredietcrisis" zal uiteindelijk ook in de Hengelose gemeentebegroting zijn sporen nalaten. Het is te vroeg om nu al in detail aan te geven waarop bezuinigd zal moeten worden en wat dient te worden ontzien, maar de politiek kan wel alvast een richting aangeven.

Het sociaal beleid van de gemeente Hengelo kan rekenen op brede instemming en veel waardering. Als de voorspellingen uitkomen, kan het aantal burgers dat beroep doet op een bijstandsuitkering verdubbelen. Hoewel er natuurlijk altijd kan worden gekeken naar efficiency en doelmatigheid ligt het niet voor de hand met dit beeld voor ogen te bezuinigen op het armoedebeleid. Dit dient in de ogen van D66 te worden ontzien.

Ook investeringen in het milieu moeten niet worden uitgesteld. Deze investeringen zullen op de langere termijn zichzelf waarschijnlijk gemakkelijk terug verdienen.

De al lopende grote projecten lenen zich niet voor directe bezuinigingen. Te vaak heeft Hengelo in het verleden grote projecten afgeraffeld omdat het geld op was. Bij Hart van Zuid en de verbetering van de binnenstad kunnen we ons dat niet veroorloven. We kunnen wel pas op de plaats maken bij nieuwe projecten. De aanleg van de Lange Weemen komt dan het meest in aanmerking. Maar ook verkeersprojecten als een verlengde laan van Driene en nieuwe HOV routes kunnen wel een collegeperiode uit worden gesteld.

De kosten van de eigen organisatie kunnen omlaag, mits de politiek zichzelf matigt met het opstarten van nieuw beleid. Uiteindelijk kan een nieuwe kerntakendiscussie onvermijdelijk blijken, waarbij de gemeente iedere activiteit opnieuw tegen het licht houdt om te kijken of die activiteit wel aan de gemeente Hengelo behoort te blijven. Ook kan worden onderzocht of ambtenaren kunnen worden aangesteld in algemene dienst, of in een dienstverband dat wordt gedeeld met de andere steden in de netwerkstad. Dit maakt het gemakkelijker om ambtenaren in te zetten op die plaatsen waar extra menskracht noodzakelijk is en geeft een invulling aan de samenwerking tussen de verschillende steden.

D66 vindt het onverantwoord dat er gestart wordt met het project de Lange Weemen. In een crisistijd waarin we nu verkeren is het absoluut onacceptabel dat er een project wordt gestart dat de bewoners op zijn minst een extra bijdrage van circa 100 Euro per jaar gaat kosten.

2.6 Dienstverlening

2.6.1 Burger Service Code

Wij willen dat de gemeente altijd de burger centraal stelt. Om deze reden willen we dat de gemeente de Burger Service Code gaat invoeren. Dit zijn de 'tien geboden' voor de moderne (elektronische) overheid vanuit het perspectief van de mondige burger. Ze gaan niet alleen over dienstverlening, maar ook over informatievoorziening en participatie. Hierdoor weet de burger wat hij kan verwachten.

2.6.2 Kwaliteitshandvest

De gemeente moet voor haar dienstverlening een kwaliteitshandvest vaststellen. Een dergelijk kwaliteitshandvest bevat servicenormen waarmee de gemeente op een transparante manier beloften doet over de kwaliteit van dienstverlening. Die servicenormen worden gecommuniceerd naar burgers en bedrijven. Hierdoor weten zij waarop men kan rekenen en bouwt de gemeente een externe prikkel in tot beter presteren. Daarnaast kun je van fouten en klachten leren, maar dan moet je jezelf wel in de positie brengen om dit te doen. Registreren van het aantal overschrijdingen zal onderdeel van de bedrijfsvoering en verbetercyclus moeten zijn.

Burgers en bedrijven worden door het kwaliteitshandvest uitgenodigd om input te geven om de dienstverlening te verbeteren. Om te zorgen dat zij kunnen meewerken, moet het kwaliteitshandvest aan enkele voorwaarden voldoen:

- Wensen van burgers en bedrijven zijn het uitgangspunt
- Burgers en bedrijven kunnen de servicenormen zelf toetsen
- Burgers en bedrijven weten wat de gevolgen zijn als de norm wordt overschreden

Al 130 gemeenten gingen voor, de gemeente Hengelo kan dan ook niet achterblijven.

2.6.3 Track-en Trace van vragen, klachten, vergunningen en besluiten

D66 vindt dat elke burger of instantie die met de gemeente communiceert recht heeft te weten hoe dat proces verloopt. Het invoeren van een tracking-en tracing systeem kan hierin helpend zijn. Ieder verzoek tot informatie, klacht, vergunning en besluiten wordt gevolgd en doorloopt een vaste route. De inzender kan het gehele proces via internet volgen en krijgt op tijd bericht van ontvangst en een datum voor welke hij op afhandeling kan rekenen. Daar waar een toegezegde termijn niet kan worden gehaald wordt zo snel mogelijk bericht verzonden, met op zijn minst een bloemetje van de kant van de gemeente en een melding van de nieuwe deadline. Waar het gaat om overschrijding van termijnen van wettelijke besluiten moet de gemeente zo snel mogelijk (binnen 30 dagen) de verplichte boete (dwangsom) betalen. Het gevoel van openheid en controle kan de burger stimuleren tot participatie in de gemeentelijke besluitvorming. Daarnaast geeft het raadsleden overzicht in het verloop van het proces met betrekking tot de gestelde vragen, verzoeken of bezwaarschriften.

3 Ruimtelijke ordening

De ruimte in Nederland is schaars. Dat is in de gemeente Hengelo niet anders. Een zorgvuldige, integrale afweging van rivaliserende ruimteclaims is daarom noodzakelijk. Daarbij gaat het om het faciliteren van sociale en economische ontwikkelingen (gebruikswaarde), het bevorderen van ruimtelijke kwaliteit (belevingswaarde) en het bewaken van de toekomstwaarde door een zorgvuldige omgang met onomkeerbaarheden. We moeten zorgen dat we ruimte geschikt maken en houden voor wat voor mensen, dieren en planten belangrijk is: de goede functie moet op de goede plek. Veel beslissingen zijn afhankelijk van de manier waarop we in Hengelo met de beschikbare ruimte willen omgaan. De keuzen die we nu maken hebben grote gevolgen. Uiteindelijk zijn die keuzen afhankelijk van wat we de sterke en zwakke punten van de stad en de richting die we als partij op willen.

Hengelo heeft de afgelopen tien jaar veel fraais tot stand gebracht, maar er is ook aardig wat verkeerd gegaan. Aan de ambitie op zich heeft het niet ontbroken. Maar er zijn fouten gemaakt in de afwerking, de organisatie en de omgang met de inwoners. Hengelo gaat slordig met zijn ruimte, gebouwen en inwoners om.

Daarom zijn de uitgangspunten van D66 hier:

- Plan realistisch en duurzaam en behoud het goede.
- Betrek de inwoners meer bij planning en uitvoering.
- Kijk over de gemeentegrens heen en werk samen met andere steden.
- Ga zuinig en zorgvuldig om met ruimtegebruik (conform de SER-ladder)

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet de gemeente de volgende hiërarchische volgorde doorlopen om daarmee ruimtelijke keuzes te onderbouwen:

- Gebruik eerst de ruimte die al voor een bepaalde functie is toegewezen of door herstructurering beschikbaar kan worden gemaakt.
- Vergroot de productiviteit van de ruimte door functies te combineren en meervoudig gebruik toe te staan.
- Sta ruimteclaims alleen toe nadat deze in een gebiedsgerichte aanpak zijn afgewogen, waarbij meerdere belangen (people, planet, profit) integraal zijn afgewogen en burgers hebben kunnen participeren. Zorg daarbij dat de ruimtelijke ontwikkelingen nieuwe kwaliteit/waarde toevoegen die passen binnen de kenmerkende kwaliteiten van het landschap/omgeving. Als je het dan doet, doe het dan ook goed!

3.1 Ruimte voor wonen

De woningmarkt is verstopt. Het aanbod van nieuwe woningen loopt al zeventien jaar achter bij de planning en het ziet er niet naar uit dat dit met de huidige plannen snel zal verbeteren. De vraag naar woningen wordt sterk beïnvloed door factoren waar een gemeente geen invloed op heeft, zoals de rentestand, hypotheekrenteaftrek en de huidige financiële crisis. Er moet een studie worden verricht naar welke woningen er in Hengelo nu echt behoefte is. Is er vooral behoefte aan betaalbare woningen voor starters of juist aan woningen voor gezinnen of appartementen voor senioren? Hoe groot die behoefte is, is op dit moment nog onvoldoende bekend. Feit is dat de huidige huizenprijzen in Hengelo voor veel mensen met een gemiddeld (starters-)inkomen nog steeds niet betaalbaar zijn.

Na 40 jaar is de tijd voor een nieuw initiatief: Hengelo heeft met het Tuindorp en de Kasbah een traditie op het gebied van vernieuwende woningbouw. Hengelo dient daarom een prijsvraag uit te schrijven onder architecten om een alternatief complex koopwoningen te laten realiseren voor een netto koopprijs die betaalbaar is voor de kleine beurs. Het is daarbij de bedoeling dat niet alleen langs conventionele lijnen wordt gedacht.

Hengelo heeft slechts een beperkte ruimte beschikbaar voor nieuwbouw van woningen. Het stedelijke gebied wordt aan alle kanten omringd door landelijke infrastructuur (A35), ander bebouwd gebied (Borne) of waardevol natuurgebied (Twickel en Driene). D66 kiest er voor de waardevolle natuurgebieden Twickel en Driene in stand te houden. Dus doet zich de vraag voor hoe groot Hengelo eigenlijk wil worden.

De Twentse bevolkingsopbouw stabiliseert zich. Tenzij we in Hengelo echt complete nieuwe wijken gaan bouwen zal Hengelo in het jaar 2030 niet meer inwoners hebben dan het nu heeft. D66 is tegen verdere uitbouw van Hengelo, dus gaan we niet uit van extra inwoners. Dit heeft natuurlijk ook financiële consequenties (geen stijging opbrengsten OZB uit autonomie groei, minder opbrengsten uit grondverkoop). Als Hengelo een bijdrage wil leveren aan een groei van de Twentse bevolking betekent dit dat zij zal moeten blijven samenwerken met andere steden in de stedenband, zodat er in die andere steden gebouwd kan worden.

Zelfs met deze bescheiden doelstelling hebben we nog steeds gebrek aan ruimte. Niet alleen zal de omvang van de gemiddelde woning groeien, maar er zullen door gezinsverdunding ook steeds meer kleine huishoudens komen. Dus ondanks een stabiel aantal inwoners zal er behoefte zijn aan meer woningen. Dit betekent dat we meer moeten doen met de ruimte die we nog wel hebben. Beperkt bouwen in de hoogte moet in het centrum mogelijk zijn. Daar waar mogelijkheden liggen binnen de bestaande bebouwde kom moeten die eerst worden benut. Helaas gaan we in Hengelo niet altijd even netjes met de bestaande ruimte om.

Een voorbeeld van ruimteverspilling: tien jaar geleden werden in de Sterrenbuurt de helft van de flats gesloopt om plaats te maken voor moderne eengezinswoningen. De overige flats werden gerenoveerd. Op zich steunde D66 deze operatie, omdat we voor gemengde buurten zijn en de extra woningen een deel van de kosten van de renovatie konden betalen. Er is echter na tien jaar nog steeds niets gebouwd op de vrijgekomen ruimte. Gezien het gebrek aan ruimte is dat schandalig. Projectontwikkelaars en woningbouwcorporaties moeten worden verplicht om binnen een duidelijk met hen afgesproken termijn iets met hun vrije en vrijgekomen terreinen te doen.

D66 wil dat in ieder nieuwbouw- of renovatieproject voldoende ruimte is voor minder validen, ouderen en sociale woningbouw. Bovendien wordt levensloopbestendige, aanpasbare en bezoekbare bouw zo veel mogelijk gestimuleerd. Op deze manier worden bij latere aanpassingen kosten gespaard. Er moet voldoende speelruimte zijn, dit wordt nu te vaak als bezuinigingspost behandeld.

Ruimte voor wonen betekent ook dat er ruimte moet zijn voor particulier opdrachtgeverschap. Bij grootschalige nieuwbouw moet de gemeente een gedeelte (10-30%) van de kavels hiervoor beschikbaar maken.

3.2 Ruimte voor werken

De meeste bedrijven willen het liefst een stuk eigen grond vlakbij de A1 of A35 met zoveel mogelijk ruimte voor parkeren en uitbreiding. In de praktijk zijn zulke plaatsen er nauwelijks en als ze er zijn, dan is de grond duur. De beperkingen die er zijn voor het bouwen van nieuwe woningen gelden net zo hard voor bedrijventerreinen: er is weinig extra ruimte beschikbaar, er liggen mogelijkheden in het beter gebruik van de bestaande terreinen en voor echte grote arealen moeten we werken aan oplossingen buiten de eigen gemeentegrens. Er dient te worden nagegaan of het mogelijk is bij uitgegeven percelen een eis te stellen aan het percentage van de grond dat bebouwd moet worden. Wanneer daaraan na een bepaald aantal jaren geen invulling is gegeven moet een naheffing kunnen worden opgelegd.

Bij de acquisitie van nieuwe bedrijven dient gestreefd te worden naar het aantrekken van arbeidsintensieve bedrijvigheid. Reeds gevestigde bedrijven dienen, binnen gestelde kaders, zoveel mogelijk gefaciliteerd te worden in hun uitbreidingswensen. Koester wat je hebt aan bedrijven, zij vormen immers de ruggengraat van lokale economie. Ook dient aandacht te worden gegeven aan de kwaliteit van de bedrijventerreinen. Het (verder) opzetten of van uitbouwen parkmanagement kan hierbij helpen. Immers door het oppakken van gezamenlijke activiteiten, zoals groenonderhoud, bewegwijzering, collectieve beveiliging en energie-inkoop

wordt de levensduur van bedrijventerreinen verlengd. Dit biedt niet alleen voordeel voor de ondernemer zelf, maar ook voor de gemeente.

Een goede bereikbaarheid, voldoende goed geschoold personeel en een prettige woonomgeving zijn belangrijk voor het aantrekken van nieuwe bedrijven en daarmee van extra werkgelegenheid. Hier moet dan ook aandacht voor blijven.

Economie en arbeidsmarkt trekken zich weinig aan van gemeentegrenzen. Er is geen echte Hengelose arbeidsmarkt. Er is wel een Twentse arbeidsmarkt. Als we dus willen kijken voor welke bedrijven Hengelo de meest aangewezen plaats is, moeten we eerst vaststellen op welke punten Hengelo een bijzondere plaats inneemt. Dat is in ieder geval ten aanzien van de bereikbaarheid. Belangrijkste kenmerk van de ligging van Hengelo is de centrale plaats in Twente aan een knooppunt van wegen, spoor en water. Hengelo is vanuit heel Twente goed te bereiken. Hiermee is Hengelo de beste plaats voor het vestigen van bedrijven welke veel van dergelijke infrastructuur afhankelijk zijn, bijvoorbeeld omdat ze goed benaderbaar willen zijn, snel in heel Twente moeten kunnen opereren of afhankelijk zijn van een bepaalde vorm van goederenvervoer.

Om meer economische bedrijvigheid naar het oosten te trekken moeten de gemeenten verder samen gaan werken om voor ieder bedrijf een zo goed mogelijk aanbod te krijgen. Het heeft geen zin om als gemeenten fel te gaan concurreren bij het aantrekken van nieuwe bedrijven. Er moet een regionale lange termijn visie komen over welke bedrijvigheid de regio wil aantrekken en waar deze zich dan het beste kan ontwikkelen, in het licht van de overige ontwikkelingen (bevolkingsgroei/-afname, onderwijs, universiteit, arbeidsmarkt, economie, ruimteclaims, etc). Daarbij moet gezorgd worden dat de bestaande bedrijventerreinen en kantoorlocaties niet worden leeggezogen, maar zonnig met hulp van de provincie en het rijk worden herstructureert. Anders creëren we nieuwe problemen doordat deze locaties anders leeg komen te staan.

Voorbeelden hiervan zijn de bedrijven op het gezondheidspark en de IKEA. Wat men ook verder mogen vinden van alle verkeer rond de IKEA, in Hengelo staat dit bedrijf wel op de gunstigste plaats. Maar ook de containeroverslag zit precies op de goede plaats, mits de railinfrastructuur niet verder verouderd.

D66 ziet in Hengelo nog een groeiende markt voor de "Leisure" bedrijvigheid: de vermaaksindustrie Deze kan belangrijk voor de lokale economie en werkgelegenheid worden. Leisure kan van alles inhouden: van vermaak in de binnenstad tot musea, horeca, bioscopen, hotels, recreatieparken, etc. Hengelo kan hier profiteren van haar centrale ligging in het hart van Twente.

D66 steunt de initiatieven om de bereikbaarheid van de bedrijventerreinen te verbeteren. Daarbij hoort een extra NS station bij het Gezondheidspark, een hoogwaardig openbaar vervoerssysteem, goede parkeervoorzieningen en veiligheid.

3.2.1 Detailhandel

De detailhandel is qua werkgelegenheid in Hengelo een niet te onderschatten sector. Deze sector is overigens niet alleen van belang voor de werkgelegenheid, ook voor het voorzieningenniveau in buurten, wijken, dorpscentra en uiteraard de Hengelose binnenstad vervult deze sector een belangrijke rol.

Voor de detailhandel is het van belang dat nieuwe ontwikkelingen de bestaande structuur versterken. We moeten voorkomen dat winkelruimte enkel en alleen wordt gecreëerd om de begroting van een nieuwbouwproject sluitend te krijgen. Leegstand dient zoveel mogelijk te worden vermeden, waarbij de gemeente een actieve rol kan spelen. Is het winkelaanbod en -oppervlak in de binnenstad nog wel passend? We moeten kritisch blijven kijken naar nieuwe winkels buiten het centrum. Daarbij moeten we ook zorgen dat mensen voldoende mogelijkheden hebben om in het Centrum te verblijven. Dat wil zeggen dat ze ergens een hapje, een drankje of een ijsje kunnen eten om even bij te komen van het winkelen. Om daarna nog een aantal extra winkels te gaan bezoeken.

In elk geval geven economische analyses aan dat er geen uitbreiding van winkelaanbod in binnensteden kan worden verwacht.

3.2.2 Recreatie en toerisme

Toerisme en recreatie zijn een bron van inkomsten en werkgelegenheid. Niet alleen voor de toeristische ondernemers, maar ook voor andere sectoren, zoals detailhandel en horeca. Om het toerisme te laten bloeien is het van belang dat toeristisch-recreatieve ondernemers van de gemeente letterlijk en figuurlijk de ruimte krijgen om zich te ontwikkelen en het aanbod zowel kwantitatief als kwalitatief te verbeteren.

Daarbij is vergaande regionale samenwerking tussen de gemeenten van belang; de toerist kiest immers vaak niet voor een specifieke stad, maar voor een regio. De gemeente Hengelo dient zich hiervoor actief in te zetten. De regio dient ook een visie te ontwikkelen waar zij juist drukte willen organiseren door goede recreatieve/toeristische voorzieningen te creëren zodat mensen ook niet geïnteresseerd zijn om naar de gebieden te gaan die rustig moeten blijven (kwetsbare natuur, privacy, etc.).

3.2.3 ZZP-ers

De zgn. Zelfstandigen Zonder Personeel vormen een steeds grotere groep. De gemeente dient het starten van een eigen bedrijf, al dan niet vanuit huis, verder te stimuleren. Ook het realiseren van laagdrempelige huisvesting voor starters zou een extra impuls kunnen geven deze groep. Iets dat de gemeente zeker tot haar verantwoordelijkheid mag rekenen

3.2.4 Horeca

De discussie rond de komst van een discotheek wordt te veel geblokkeerd door de wens dergelijke voorzieningen te behouden voor het centrum. Een vestiging op Westermaat is voor D66 bespreekbaar. Alle discussies rond de tegenvallende bezoekersaantallen bij de discotheek in het centrum gaan voorbij aan een van de belangrijkste redenen waarom bezoekers ergens anders naar toe gaan: ze komen vaak van elders en kunnen op het moment dat ze uit gaan hun auto niet goed kwijt in de omgeving. Het plein bij de IKEA kenmerkt zich door een enorme hoeveelheid goede parkeerplaatsen, welke het grootste deel van de dag leeg staan. Vestiging van een discotheek op die plaats zou een veel beter gebruik van de ruimte mogelijk maken.

3.3 Grote projecten

Hengelo is druk bezig met een paar grote projecten en wil en graag een nieuw project bij: de Lange Weemen. Voor D66 blijft de komende periode de nadruk liggen op de (her)ontwikkeling van het zuidelijke stadsdeel. De Berflo Es, Hart van Zuid en bedrijventerrein Twentekanaal houden voorrang op andere delen van de stad. Niet dat alles daar op slot gaat; er is sprake van verstandig beheer om achteruitgang te voorkomen.

Hart van Zuid is nog lang niet "af". Een levendig, economisch gezond centrum is essentieel voor de stad als geheel. Daar moeten wonen, werken, educatie, cultuur en ontspanning elkaar versterken. Dit kan alleen gebeuren als men de huidige infrastructuur gaat verbeteren. De ambities en verwachtingen overstijgen het plaatselijke belang in hoge mate. Vooral in de stationsomgeving liggen kansen om de (kennis)economie van de regio c.q. Euregio een impuls te geven. D66 is heel blij met de komst van het Community College (ROC van Twente) en onderschrijft het streven voor de vestiging van een WTC (World Trade Center) en een Integraal Praktijkcentrum (IPC). De realisatie van deze instituten zullen als katalysator werken voor nieuwe bedrijvigheid. Maar dit betekent niet dat voor alles nieuwbouw nodig is. Bij ieder project moet worden bekeken of het in bestaande faciliteiten past, voor dat het risico van bouwen voor leegstand wordt genomen.

De tijd van plannen maken duurt te lang; het is tijd voor realisatie. Dat houdt voor D66 in, dat de stad (financiële) risico's moet durven nemen. De plannen moeten uiteindelijk sluitend worden om door te kunnen pakken. Maar uiteindelijk kan Hengelo het niet alleen. Alleen indien projectontwikkelaars, toekomstige gebruikers van het gebied en andere overheden financieel bijdragen en ook een deel van de risico's dragen kunnen grote projecten een succes worden. D66 zal er daarnaast alles aan doen om de partners in de Netwerkstad ervan te overtuigen, dat samenwerken ook - wederzijdse - financiële inbreng betekent. En dat het niet bij ondersteuning in woord en geschrift kan blijven, als we de gezamenlijke ambities waar willen

D66 Hengelo

maken. Dat geldt niet alleen op regionaal niveau, maar evenzo voor de provincie, het rijk en de Europese samenwerkingsverbanden.

D66 stimuleert de ontwikkeling van centrale projectbureaus, waar coördinatie en samenwerking vorm kunnen worden gegeven. Voorbeelden van dit soort projecten zijn de komst van de nieuwe ijsbaan en het muziekcentrum.

Het voltooiën van Hart van Zuid blijft voor D66 de belangrijkste opgave voor de komende periode. Dat betekent dat andere projecten met minder voortvarendheid ter hand kunnen worden genomen. Hengelo heeft helaas een traditie van het niet goed afronden van projecten, omdat bij de afronding het geld op was en de aandacht van de bestuurders weer bij een ander groot project zat. Dit kunnen we ons in de kritieke fase van Hart van Zuid niet permitteren. Liever minder grote projecten, maar dan wel goed.

Voorbeelden van het niet afmaken van projecten: De hele binnenstad ging overhoop, maar er kwamen lichtlinde's die er totaal anders uitzagen dan voorgenomen. Waar het uurwerk in de Brinktoren de kroon op het project zou moeten worden wordt Hengelo daar nu in de rest van Twente over uitgelachen. De kiosk op de markt zou eerst worden gesloopt, dan weer vervangen, dan weer gerenoveerd, maar er gebeurt jaren lang helemaal niets mee. En de Noorse leisteen op het stationsplein is eigenlijk door iedereen al afgeschreven, met een flut fontein die het nooit goed gedaan heeft.

D66 wil jaarlijks een debat in de raad voeren over prioriteitstelling van de bestaande en mogelijke nieuwe grote projecten in de stad. De burgers moeten meer bij het stellen van deze prioriteiten worden betrokken. Alleen inspraak avonden zijn dan onvoldoende. Grote beslissingen worden vaak genomen zonder dat de inwoners de kans hebben gehad via verkiezingen deze beslissingen te beïnvloeden.

Een referendum, burgerforum of andere minder vrijblijvende vorm van inspraak kan de inbreng van de burgerij aanmerkelijk verbeteren, zodat men slagvaardiger kan optreden.

De gemeenteraad heeft onlangs besloten het plan voor de invulling van de Lange Weemen uit te willen voeren. Dit punt speelde bij de raadsverkiezingen van 2006 nog nauwelijks een rol. Maar nu ligt er al een ingrijpend plan, wat het centrum voor een groot deel van het komende decennium weer op zijn kop zal zetten. Deze raad heeft zijn beslissing al genomen. D66 had hier willen zien dat dit plan op zijn minst inzet van een raadsverkiezing was geweest, zodat de burger een kans had gehad om zich over het plan uit te spreken.

3.3.1 Centrum

De binnenstadondernemers klagen over lage bezoekersaantallen. Ook de horeca (uitzonderingen daargelaten) heeft het niet makkelijk. Het zwakke economische tijt laat zijn sporen na. Kernvraag is wat de gemeente kan en moet doen om bij te dragen aan een levendig centrum.

Een duidelijke visie op de binnenstad ontbreekt. Het binnenstadsdebat heeft veel goede ideeën en inzichten opgeleverd, maar bij veel deelnemers het gevoel achter gelaten dat er te weinig met hun inbreng werd gedaan. Bij een dergelijk project horen duidelijke kaders, heldere keuzen en een duidelijk tijdspad bij iedere beslissing. Op die manier laat je zien dat je de plannen serieus neemt en geef je de deelnemers echte medezeggenschap. Nu komen er mooie plannen en moet in alle hoeken en gaten budget bijeen worden geschaapt. En af en toe komen er plannen waarbij de indruk bestaat dat de sprekers in het binnenstadsdebat voor niets bezig zijn geweest, zoals de besluiten rond de kiosk.

D66 stelt verder de volgende concrete maatregelen voor:

Een betere bereikbaarheid. Voor mensen met de auto dienen er invalswegen te worden aangewezen die zorgen voor een soepele en snelle mogelijkheid om betaald te kunnen parkeren. Een goed parkeerverwijssysteem kan garanderen dat binnen 10 minuten na het binnenrijden van Hengelo men in hartje stad een plek heeft. Met de fiets is de stad goed bereikbaar. Voor ouderen die slecht ter been zijn dienen nieuwe mogelijkheden voor winkelen in het centrum te worden bedacht, zoals goedkoop taxivervoer voor ouderen meer verspreide gereserveerde parkeerplaatsen. Hengelo moet de integrale toegankelijkheid voor alle burgers ook waarborgen tijdens de uitvoering van grote projecten.

De binnenstad zelf aan zet: vorm een denktank bestaande uit vooral centrum ondernemers en bewoners en laat hen creatieve manieren bedenken om de aantrekkelijkheid van de Hengelose binnenstad te vergroten. De gemeente kan faciliteren en is verantwoordelijk voor een schone, veilige en aansprekende inrichting van de openbare ruimte, maar is voor de aantrekkelijkheid in grote mate afhankelijk van de ondernemers. Goede ideeën worden incidenteel financieel door de gemeente ondersteund.

Benoem speerpunten waarmee de binnenstad zich wil onderscheiden van andere omliggende gemeenten. Wij vinden dat er gekozen moet worden: niet van alles een beetje (de grijze massa) maar duidelijk maken waarin Hengelo zich wil onderscheiden en zich wil profileren.

Ruimte voor Horeca: de binnenstad is ook een plek om gezellig en veilig uit te kunnen gaan. De horecaondernemers dragen daarin zelf een belangrijke verantwoordelijkheid. Wij zien graag op het Burgemeester Jansen plein een Horecaplein ontstaan met een divers aanbod en de markt als evenementenplein waar ook echt evenementen plaats vinden. Benoem deze pleinen ook als zodanig.

Laat ondernemers ondernemen. De gemeente dient duidelijk te maken waar zij invloed moet of wil hebben. Tot dat gemeentelijke interessegebied rekenen wij veiligheid, het aanzien van gevels en bijvoorbeeld uitstallingen op straat. Daarnaast dient de gemeente te stimuleren en faciliteren door ondernemers te adviseren, te ondersteunen en samenwerking bevorderen, ook als het gaat om de organisatie van evenementen. Wees kritisch op regels en neem belemmerende regels als beperkte openingstijden indien mogelijk weg. Versimpel en versnel het vergunningstelsel. Nu duurt het soms veel te lang voor dat een vergunning rond is, waardoor projecten soms maanden stil kunnen liggen.

3.3.2 de Lange Weemen.

Het plan rond de Lange Weemen heeft een aparte positie in de plannen voor de binnenstad. De binnenstad ten noorden van het stadhuis is een versnipperd en verwaarloosd stuk van Hengelo. Het vormt geen eenheid. Hele stukken ervan worden nauwelijks gebruikt. Het winkelcentrum Thiemsbrug dreigt te verouderen, het blok winkels en woningen tussen stadhuis en Oldenzaalsestraat is al verouderd en het stadskantoor staat grotendeels leeg. Al sinds de bouw van dat stadskantoor zijn er plannen om iets met de Kloosterhof te doen, maar door gebrek aan geld en aandacht is het er nooit van gekomen.

Ook D66 Hengelo is van mening dat er iets moet gebeuren. Maar we twijfelen bij het huidige plan. Het probeert in één project vrijwel alle problemen op te lossen. Een representatieve huisvesting van ambtenaren, toekomst voor de winkellocatie, parkeerproblemen én uitstraling, alles geïntegreerd met extra woningen er bovenop. Het is te massaal, te duur, te weinig flexibel en haalt teveel tegelijk overhoop. Heeft het centrum na alle verstoring van de afgelopen 10 jaar niet vooral behoefte aan een stuk rust?

Tien jaar geleden waren de ambtenaren van de gemeente Hengelo voornamelijk gehuisvest in een stadskantoor wat niet beviel en voor de rest hopeloos verspreid over de stad. Dat was lastig. Met het verhuizen naar het KPN-kantoor aan de Hazenweg werd een tijdelijke oplossing geschapen. In een ideale situatie zitten alle ambtenaren dicht bij elkaar op een centrale plaats welke voor iedere Hengeloër goed te bereiken is. De voordelen van een dergelijke situatie moeten niet worden overschat. Het is weliswaar zo dat directe contacten "bij de koffietafel" de prestaties van een team kunnen verbeteren, maar dit voordeel is op een schaal boven de 100 medewerkers zéér betrekkelijk. De Hazenweg ligt op een bepaalde manier ook erg centraal in Hengelo. Zeker als we meenemen dat straks de helft van de bevolking ten noorden van de A1 zal wonen.

In deze tijden streven we niet naar een ideale situatie. We streven naar een situatie welke goed genoeg is. D66 neemt ook genoegen met een situatie waarin het grootste deel van de ambtenaren dicht bij elkaar zit, waarin de belangrijkste publieksfuncties centraal liggen en waarbij alle ambtenaren goed genoeg te bereiken zijn. De huidige situatie voldoet hieraan, hoewel de gastvrijheid voor bezoekers kan worden verbeterd.

Thiemsbrug was toen het gebouwd werd modern, licht, open en goed voorzien van parkeerplaatsen in een eigen parkeergarage. Een voorbeeld van een "geïntegreerd" winkelcentrum met meer functies dan alleen winkelen. Maar winkelcentra verouderen snel.

Een groot, geïntegreerd winkelcentrum lijkt wel een alles of niets project. Als je het vervangt, moet alles weg en moet er iets helemaal nieuws komen. Ook al voldoen sommige onderdelen nog prima. D66 wil onderzoeken of de huidige structuren met een goede opknopbeurt niet beter geholpen zijn en of er geen kleinschaliger alternatieven voor het grote project mogelijk zijn.

De woningen boven het centrum lijken gepland om het financiële plaatje van het hele project rond te krijgen. Wonen in het centrum van een stad is een mooi idee, maar de markt laat zich niet dwingen. Verder naar het westen ligt Thiemsland, waar nog voldoende woningen leeg staan.

Wij hebben vooral twijfels aan de mogelijkheden om gezinnen naar deze locatie te lokken. Die willen niet in een dure flat in het centrum, die willen een woning met een echte tuin op een plaats met rust en ruimte.

Met de huidige concentratie van appartementen in de buurt dreigt op die locatie één grote hoop van allemaal vergelijkbare woningen te ontstaan. Waar we in oude wijken ons best doen om concentratie van één type woning te voorkomen plannen we hier een nieuwe concentratie. Als er hier woningen worden gepland, dan een grotere variëteit voor meer verschillende soorten bewoners dan het aanbod van woningen in Thiemsland.

3.3.3 Behoud van historische panden

Hengelo heeft relatief weinig historische panden. Waar mogelijk wordt er vaak verstandig mee omgegaan en wordt het oude verstandig in het nieuwe ingepast. Voorbeelden hiervan zijn het hergebruik van de Dr. Schaepman MAVO en veel van de hallen in Hart van Zuid. Maar helaas laat Hengelo andere panden veel te lang aan haar lot over. Hetzij omdat er geen geld voor is, of omdat men niet helemaal weet wat men er mee aan moet, of dat men niet in overeenstemming raakt met partners. Gevolg hiervan is dat de status van de gebouwen hard achteruit holt. Dit maakt het uiteindelijk alleen maar moeilijker om iets met die gebouwen te doen. Voorbeelden hiervan zijn de kiosk op de markt en het oude badhuis aan de Oldenzaalsestraat.

Uiteindelijk hakt de tijd vanzelf de knoop door. D66 wil een consequent beleid voor haar historische erfgoed. Het is onaanvaardbaar als gemeentelijke monumenten zo sterk en zo lang verwaarloosd worden dat ze vanzelf in elkaar storten. De gemeente moet zich bij het hergebruik van historische gebouwen niet alleen beperken tot samenwerking met instellingen als het ROC en woningbouwcorporaties. Waar particulieren komen met goede ideeën moet Hengelo die ideeën een kans geven, en niet eindeloos wachten.

3.4 Verkeer & Vervoer

De auto is voor de meeste Hengeloërs het belangrijkste vervoermiddel. Maar het is ook het vervoermiddel dat de gemeenschap het meeste kost: milieu, ruimte, veiligheid en leefbaarheid. Hierdoor ontstaat een dilemma: het gebruik van de auto is voor velen een economische noodzaak, maar het teveel gebruik van de auto een bedreiging.

Het dichtslibben van wegen en stadscentra wordt vaak aangeduid met de term "verkeersinfarct". Voor dit soort problemen is een bypass (extra wegen) niet meer dan symptoombestrijding: noodzakelijk om de patiënt te laten overleven, maar zonder extra maatregelen heeft de patiënt zo weer een nieuwe bypass nodig. Een lange termijn oplossing is een verandering van levensstijl. Voor het verkeer in Hengelo betekent dit: we moeten werken aan oplossingen voor de grootste knelpunten, maar uiteindelijk moeten we de burgers er toe brengen eens wat vaker hun auto te laten staan.

3.4.1 Verbeteringen aan het wegennet

Veel verbeteringen aan het wegennet kunnen worden uitgevoerd zonder dat daar grote bedragen voor nodig zijn. Hierbij valt te denken aan gevaarlijke kruispunten, onlogische en onduidelijke verkeerssituaties, afwezige markeringen en de komst van een parkeerverwijssysteem voor de binnenstad. Voor een aantal structurele problemen is een grotere investering noodzakelijk:

- Het succes van het Hart van Zuid staat of valt met de realisatie van een goede, nieuwe ontsluiting aan de zuidzijde en fatsoenlijke parkeervoorzieningen. De komst van het ROC en nieuwe bedrijvigheid zal een grote verkeersstroom aantrekken die niet alleen via het openbaar vervoer kan worden afgewikkeld. Zonder extra investeringen zal het verkeer vastlopen en worden de woonwijken in de omgeving een grote parkeerplaats. In de komende periode zal daarom een goede aanzet moeten worden gegeven aan zowel de laan Hart van Zuid als de vierde parkeergarage in het centrum.

- De verkeersafwikkeling aan de oostkant van Hengelo zal een probleem blijven zolang de zogenaamde "Oosttangent" niet wordt gerealiseerd. Tot die Oosttangent behoren de verlengde laan van Driene, een verbetering van het kruispunt Kuipersdijk/ Laan van Driene/ Enschedesestraat, een ondertunneling van het spoor bij de Kuipersdijk en een ontsluiting van Enschede via de Diamantstraat.

D66 is bereid om de aanleg van de verlengde Laan van Driene te steunen onder de volgende strikte voorwaarden:

- 1: Aanleg van alle andere elementen van de Oosttangent moet eerst worden verzekerd. Het heeft geen zin slechts een van deze elementen aan te leggen, dat verplaatst alleen de file maar.
- 2: Hengelo moet ter plaatse voldoende maatregelen treffen voor de doorstroming van het fietsverkeer
- 3: Overlast voor de bewoners van Groot Driene moet worden beperkt, zeker voor die mensen die dicht in de buurt wonen (Het Swafert)
- 4: Realisatie mag niet ten koste gaan van andere knelpunten van gelijk of hogere urgentie. Dit laatste staat verwezenlijking in de komende periode van bezuinigingen in de weg.

De ontwikkeling van Westermaat als winkelgebied leidt tot files en parkeerproblemen. Het kruispunt Bornsestraat/A1 is nooit berekend op een toename van de verkeersstroom met een paar miljoen verkeersbewegingen per jaar. Ook hiervoor zal de gemeente in samenwerking met Rijkswaterstaat, de gemeente Borne en de provincie een oplossing moeten bieden. Een structurele oplossing gaat verder dan het eindeloos uitbreiden van nood-parkeerterreinen. Uiteindelijk zal er in meer dan één parkeerlaag geparkeerd moeten worden. Indien noodzakelijk moet dit worden weerspiegeld in de grondprijzen.

D66 blijft een voorstander van de koppeling van het oppervlak aan parkeerplaatsen aan de omvang van het winkelaanbod (het "standstill" principe).

3.4.2 Verkeerslichten/-veiligheid

Er zijn teveel verkeerslichten en verkeersdrempels. Een teveel aan rode lichten leidt tot het negeren van rood licht als er voor de rest helemaal geen verkeer lijkt te zijn. De doorstroming van het verkeer kan worden verbeterd als op rustige momenten de verkeerslichten uitgeschakeld worden (oranje knipperlicht). Dit gebeurt nu veel te weinig. Nieuwe stoplichten moeten worden afgestemd op de bestaande, zodat de doorstroming van het verkeer zo goed mogelijk loopt.

Verkeersdrempels zijn peperduur en wisselen in effectiviteit. Het lijkt wel of in Hengelo alle mogelijke varianten zijn uitgetoet: steile drempels, pannenkoekjes, flauwe drempels, verhoogde kruisingen, noem het maar op. D66 is voorstander van minder drempels, waarbij op de grootste knelpunten/risicoplekken echte en voorspelbare drempels overblijven. Drempels dus, waardoor langzaam rijden wordt afgedwongen en waarvoor een automobilist niet verrast wordt. Drempels vooral op die plaatsen (scholen!) waar langzaam MOET worden gereden.

Kinderen lopen veel gevaar in het verkeer in de omgeving van de eigen school. Om dit te voorkomen dienen op de aanvoerwegen bij de (peuter/basis)scholen stopverboden te worden ingesteld. Ouders die hun kinderen met de auto naar school willen brengen, moeten hun kinderen dan afzetten in speciale 'kiss and go' area's. Op deze manier komen auto's en fietsende kinderen elkaar minder tegen en is het overzicht voor iedereen beter.

Wijken en straten waar 30 kilometerzone is ingevoerd, dienen ook echt zo worden ingericht dat mensen zich aan die snelheid gaan houden. Het één kan niet zonder het andere! In deze gebieden zou de gemeente een aantal experimenten op basis van het Shared Space-principe moeten uitvoeren. Bij Shared Space is niet precies duidelijk welke ruimte voor wie is en wie voorrang heeft. De automobilist voelt zich te gast en let meer op zijn omgeving. Waar komen de fietsers en voetgangers vandaan? Hij zoekt met andere verkeersdeelnemers oogcontact. Hieruit voortvloeiend zal zijn snelheid omlaag gaan. Daarentegen zullen voetganger en fietser zich minder veilig voelen. Hun eigen ruimte, zoals het voetpad en de zebra, is veelal niet opgenomen in het ontwerp. Door deze subjectieve onveiligheid zijn zij eveneens meer op hun hoede. De fietser zal onder andere zijn hand gaan uitsteken om richting aan te geven. Het resultaat is dat alle gebruikers van deze ruimten meer op elkaar letten en de snelheid omlaag gaat. Verschillende studies hebben aangetoond dat daarmee de veiligheid, let wel de objectieve veiligheid, omhoog gaat. Het toepassen van één

ruimte met daarin bovendien minder borden, belijningen, niveauverschillen etc. zorgt tevens voor één gezamenlijke, zachtere en rustigere uitstraling. Een uitstraling die mooier is en meer zal worden gewaardeerd.

3.4.3 Parkeren

De parkeermogelijkheden van écht minder validen moeten worden verbeterd. Een probleem van dergelijke gereserveerde parkeerplaatsen is het misbruik dat hier soms door anderen van wordt gemaakt. D66 is voor het instellen van een "kliklijn" bij parkeerbeheer voor gebruikers die geen recht hebben op het gebruik van deze plaatsen. De gemeente en andere overheden in de gemeente Hengelo moeten hun eigen parkeerplaatsen buiten openingstijden gratis voor het publiek open stellen. De gemeente moet bedrijven en andere instellingen aanspreken om hetzelfde te doen.

Een huishouden in het centrum kan één gratis parkeervergunning aanvragen. Voor twee of meer parkeervergunningen dient betaald te worden. Waarbij de prijs moet stijgen voor elke parkeervergunning meer, om het parkeren van meerdere auto's in het centrum te ontmoedigen.

3.4.4 Sluipverkeer

Hengelo ligt op een centrale plaats in Twente en heeft daardoor nogal wat last van sluipverkeer. De oorzaak hiervan is vaak gelegen in de slechte verbindingen naar onze buurgemeente. Zo is de dagelijkse file op de Kuipersdijk en Laan van Driene de oorzaak van al het sluipverkeer over de nieuwe grensweg.

Sluipverkeer wringt zich vaak door wijken heen die daar totaal niet op zijn ingericht. Veel van de sluiptwegen zelf zijn ook totaal niet berekend op de grote hoeveelheid verkeer die hier dagelijks over heen gaat.

Hengelo moet hier van geval tot geval een duidelijke keuze durven maken. In sommige situaties zal dit betekenen dat de sluiptweg voor doorgaand verkeer permanent en ondubbelzinnig wordt afgesloten. Dus: geen verzinkbare bollard die het bijna nooit doet, maar een stevig hek met pasjes of een permanente flitspaal.

Maar in andere gevallen moet de weg zodanig worden opgeknapt dat het verkeer er veilig over kan. Dit is een punt waarbij Hengelo goed met de omliggende gemeenten kan samenwerken.

3.4.5 Bevorderen van alternatieven

Openbaar vervoer en fiets zijn beiden alternatieven voor de auto, maar niet met elkaar te vergelijken. Bovendien concurreren ook het openbaar vervoer en de fiets met elkaar. Voor D66 is de fiets het meest wenselijke vervoermiddel. Maar het meeste geld gaat echter naar de auto en het openbaar vervoer. Het openbaar vervoer wordt voornamelijk gebruikt door mensen voor wie auto noch fiets alternatieven zijn. Dit kan zijn omdat het te duur is (auto), onmogelijk is of te oncomfortabel (fiets).

Grootste probleem van het openbaar vervoer is de tijd die het kost: lopen naar een halte, wachten, overstappen, wachten, etc. Gratis openbaar vervoer is door de manier waarop het rijk de subsidies heeft georganiseerd niet echt goedkoop, bovendien heeft de prijs van het openbaar vervoer geen invloed op de tijd die het kost om er gebruik van te maken. Hiervoor zou een uitbreiding van de dienstverlening en het aantal netten nodig zijn. Dit is onbetaalbaar met de huidige vorm van busdiensten. Het gratis ter beschikking stellen is alleen een optie op bepaalde tijden (koopzondagen, bijzondere evenementen), op bepaalde trajecten (Westermaat - centrum) en/of voor bepaalde groepen (ouderen, gehandicapten, minima).

D66 wil de komende periode onderzoeken of het mogelijk is om het huidige stelsel van "grote" buslijnen te vervangen door een kleinschaliger systeem van vervoer op maat. Dit heeft mogelijk dezelfde effectiviteit voor veel geringere kosten. Bovendien hoeft voor dit systeem niet de hele infrastructuur aan te worden gepast.

Gratis openbaar vervoer heeft daarnaast een ongunstig effect op het gebruik van de fiets. Zie als voorbeeld het gebruik van de fiets door studenten vóór en na de komst van de OV-jaarkaart. Uit onderzoek blijkt dat de

fiets een ideaal vervoermiddel is voor de afstand tot 5 km. Hengelo heeft dus een ideale schaal voor de fietser, aangezien vrijwel de gehele bebouwde kom binnen de 5 km van het centrum ligt. Daarom moet het bevorderen van het fietsgebruik een hogere prioriteit krijgen. De volgende plannen moeten worden uitgevoerd:

Verbeteren van de parkeermogelijkheden voor fietsers in het centrum, bij scholen en bij winkelcentra. In het hart van het centrum moet een goedkope, bewaakte fietsenstalling komen. De fietsenstalling bij het station moet voldoende capaciteit hebben zodat alle fietsen van forensen en studenten normaal gestald kunnen worden. Hierover moet de gemeente op korte termijn in overleg treden met de NS/ProRail.

Verbeteren van fietsmarkeringen op plaatsen waar ze nu niet te zien zijn en zorg voor een goede bewegwijzering. Zoals achter het station en op de Enschedesestraat waar voet- en fietspad niet van elkaar zijn te onderscheiden.

Maak de fietsring rond het centrum af. De huidige situatie is onlogisch, slecht gemarkeerd, onveilig en wordt massaal genegeerd.

Voltooi de "fietsstraat" naar de Vossenbelt en kijk of dit initiatief ook naar meer wijken is te verbreden, zodat mensen snel en veilig het centrum kunnen bereiken.

Asfalteer en verlicht de fietsverbinding naar Enschede ten zuiden van het spoor.

Experimenteer met het ter beschikking stellen van leenfietsen in het centrum. Daag de studenten op de UT uit om hier een gepaste organisatie en structuur voor te ontwikkelen. Verbeter de mogelijkheden om een fiets in het openbaar vervoer mee te voeren.

3.4.6 Het vliegveld

De toekomst van het vliegveld Twente is onduidelijk. Eens in de zoveel jaren verschijnen er weer nieuwe plannen om de voormalige basis om te bouwen tot een echt regionaal vliegveld, maar iedere keer stuit dit op gebrek aan financiering, daadkracht en milieubezwaren.

Ecologie strijdt hier met economie. Een groot regionaal vliegveld zou een aanzienlijke hoeveelheid banen aan kunnen trekken. Maar alle studies laten zien dat het vliegveld alleen kan renderen bij een minimale omvang, vergelijkbaar met op zijn minst vliegveld FMO of Eindhoven en vestiging van bedrijvigheid in de distributie rondom het vliegveld. Een vliegveld van een dergelijke omvang past niet in het gebied tussen Hengelo, Enschede en Oldenzaal. Het zou de hele ecologische structuur van dit "groene hart" onherstelbaar beschadigen.

D66 wil het Groene Hart van Twente tussen Enschede, Hengelo en Oldenzaal behouden als groengebied voor de bewoners van de Twentse steden. De miljoenen die nodig zijn om de luchthaven nieuw leven in te blazen steken wij liever in andere plannen waar wij meer effect van verwachten voor het stimuleren van de werkgelegenheid en de duurzame economie. Dat betekent dat D66 Hengelo tegen de doorstart van de luchthaven is en daar ook niet financieel aan wil bijdragen. Daarnaast pleiten wij voor een brede regionale discussie over hoe de 'Bandstad Twente' zich zou moeten ontwikkelen. En wij pleiten voor het verbeteren van de verbinding met die andere luchthaven in onze regio, de Flughafen Münster/Osnabrück.

3.4.7 Het buitengebied

De buurtschappen Beckum en Oele liggen aan de overzijde van de A35 en vormen eigenlijk een heel apart deel van Hengelo, met een eigen landschap, geschiedenis en cultuur. Hengelo loopt aan alle kanten bij het uitbreiden tegen haar grenzen aan. De A35 is voor ons een grens waar we niet overheen willen groeien. Daarom moet er bij het plannen voor Beckum en Oele vooral worden gekeken naar de eigen behoefte uit de plaatselijke gemeenschap. De dorpsraad speelt hierbij een belangrijke rol.

Ook op andere plaatsen loopt Hengelo tegen haar natuurlijke grenzen aan: naast de A35 in het zuiden en westen de koppelbeek in het oosten, het Woold in het noordwesten en de gemeentegrens in het noorden. Wat buiten deze grenzen ligt moet buitengebied blijven. Voor verdere uitbreiding van de mogelijkheden van Hengelo moet samen worden gewerkt met die steden in Twente welke nog wel ruimte hier voor hebben.

3.4.8 Milieu

D66 hecht grote waarde aan het groen in de gemeente. Het milieu is een post waar niet op mag worden bezuinigd. Veel van de koers die D66 op dit gebied wil varen wordt elders besproken, maar de gemeente is zelf ook een middelgroot bedrijf met 900 werknemers en heeft als zodanig ook de verantwoordelijkheid bij haar eigen bedrijfsuitoefening te letten op het milieu. Hiervoor zijn niet altijd grote en spectaculaire maatregelen noodzakelijk. De gemeente heeft wel een voorbeeldfunctie. Daarom moet het gemeentelijke wagenpark worden omgebouwd zodat de auto's kunnen rijden op aardgas of biobrandstof, moet de gemeente groene stroom inkopen en duurzame energiesystemen aanschaffen om op eigen gebouwen te plaatsen en moet het gebruik van gif in de onkruidbestrijding zo veel mogelijk worden beperkt.

D66 steunt de aanleg en verdere uitbouw van het warmtenet.

De gemeente moet een eigen fonds gaan vormen voor het groenonderhoud. Hierop wordt namelijk altijd het eerste bezuinigd in moeilijke tijden, terwijl het groen in de wijk juist zo belangrijk is voor de kwaliteit van de leefomgeving en de waarden van huizen. Als er jaarlijks op het groen wordt afgeschreven en deze bijdragen worden toegevoegd aan een fonds, dan is er voldoende geld aanwezig op het moment dat groen moet worden vervangen. D66 wil een 1000 bomenplan voor Hengelo, waarbij het groen in de wijken wordt uitgebreid en verbeterd.

D66 wil wonen in en de wijken/buurtten van Hengelo meer aantrekkelijk maken. Dit wil zij doen door de openbare ruimte weer terug te geven aan de mensen die eromheen wonen. Dit kan door mensen waar mogelijk en wenselijk weer medeverantwoordelijk te maken voor het (beheer van) het groen in de wijk. Bewoners moeten via de wijkraden met de gemeente bespreken hoe het groenbeheer in de wijk er uit moet zien. Daarbij moet het mogelijk zijn dat bewoners ook zelf stukjes grond kunnen beplanten en beheren.

4 Sociaal en cultuur

4.1 Bijstand

De bijstand is het uiteindelijke vangnet voor al die mensen die niet zelf in staat zijn om in hun levensonderhoud te voorzien. Het niveau van de bijstandsuitkering is om meerdere redenen de laatste 20 jaar niet meegegroeid met de welvaart, waardoor van een bijstandsuitkering alleen moeilijk kan worden rond gekomen.

In het verleden is het sociale beleid van de gemeente Hengelo als vanzelfsprekend ontzien. Deze vanzelfsprekendheid moet verdwijnen. Ook in Hengelo kan door een goede controle en het aanhalen van de discipline geld gewonnen worden. En niet alle sociale regelingen zijn voor D66 heilig.

4.2 Uitvoering sociale zekerheid

De gemeente houdt te veel taken in eigen hand en heeft relaties met aanbieders van diensten die vrijwel vanzelfsprekend zijn. Een voorbeeld is de relatie met Scala. Formeel is Scala een zelfstandige aanbieder van bepaalde diensten, die met andere aanbieders zou moeten concurreren om de vraag van de gemeente Hengelo. In werkelijkheid stelt niemand die relatie ter discussie. Hiermee wordt Scala een soort "Quango" (Quasi Autonomous Non Governmental Organisation: een Engelse afkorting voor een particulier bedrijf dat door niemand gecontroleerd wordt en taken uitvoert die eigenlijk op de weg van de overheid liggen).

D66 is tegen dit soort vanzelfsprekende relaties. Organisaties behoren óf door de markt, óf door de kiezer afgerekend te kunnen worden. Organisaties als Scala (maar ook Carint, Woningbouwcorporaties etc.) zijn vaak beperkt verantwoordelijkheid schuldig. Ook hebben andere spelers op deze markt vrijwel geen schijn van kans.

Hengelo moet ál haar relaties met dit soort organisaties tegen het licht houden en verantwoorden. Daarbij hoort de organisatievorm (stichting, VOF, BV) niet te bepalen of de organisatie voor de gemeente acceptabel is als partner, maar de geleverde prestatie voor het ter beschikking gestelde budget. Een voorbeeld is de vereiste voor een stichtingsvorm in de kinderopvang. Met andere woorden: ook organisaties als Scala moeten concurreren en er moeten duidelijke prestatieafspraken worden gemaakt met de subsidie ontvangende organisatie.

De verantwoordelijkheid van de uitvoering van de gemeentelijke sociale zekerheid ligt bij de gemeente. De uitvoering kan door de eigen gemeentelijke organisatie worden uitgevoerd of door externe organisaties. De gemeente moet bij de keuze van de uitvoering zich meer laten leiden door efficiency voordelen die ontstaan bij marktwerking.

D66 wil meer mogelijkheden om met tijdelijk behoud van een uitkering een eigen bedrijf te beginnen. Het toekennen van trajecten aan cliënten moet maatwerk zijn, maar zo veel mogelijk via objectieve criteria plaatsvinden.

4.3 Sociale activering

Voor veel mensen is het hebben van een baan een manier van zelfontplooiing, het vervullen van een nuttige rol in de samenleving. Maar lang niet voor iedereen. Doordat de gemeente volledig verantwoordelijk is geworden voor de uitvoering van de sociale zekerheid kan het gevaar ontstaan dat alleen geïnvesteerd wordt in kansrijke werkzoekenden. Wij pleiten ervoor om ook die werkzoekenden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt te activeren aangezien zij anders te gemakkelijk aan hun lot worden overgelaten.

Voor het individu en de samenleving is blijvende investering in de sociale activering noodzakelijk. D66 vindt dat de instrumenten ingezet moeten worden bij de personen die inzet tonen en gemotiveerd zijn. Eigen initiatief moet beloond worden.

Vrijwilligerswerk moet worden ondersteund door, vrijwilligers waar mogelijk, niet te korten op hun uitkering. De gemeente moet een vrijwilligersbank onderhouden en onder de aandacht brengen als uitzendbureau voor vrijwilligers die vraag en aanbod bij elkaar brengt.

Vrijwilligers doen hun uiterste best om hun werk zo goed mogelijk uit te voeren. Daarvoor stellen zij hun vrije tijd ter beschikking. Mocht er dan toch iets misgaan, dan moet het niet zo zijn dat zij daarvoor ook nog eens financieel moeten boeten. De gemeente moet kijken of zij een collectieve verzekering voor alle vrijwilligers kan afsluiten, waaraan vrijwilligers voor een klein bedrag of misschien zelfs gratis kunnen deelnemen.

Ter verhoging van de kwaliteit van het Hengelose verenigings- en sociaal/culturele leven moet de gemeente de subsidiemogelijkheden voor het volgen van cursussen door vrijwilligers behouden en waar nodig uitbreiden. Tevens zou onderzocht moeten worden of de Hengelose (middelbare) scholen cursussen kunnen aanbieden waarvan Hengelose burgers gebruik kunnen maken om zichzelf bij te scholen. Dit hoeft niet gratis, maar de financiële drempels moeten voor mensen niet te hoog zijn om te kunnen deelnemen.

Vrijwilligerswerk kan niet alleen nuttig en boeiend zijn, maar ook leerzaam. De gemeente moet er op toezien dat vrijwilligers, hun tijdens het vrijwilligerswerk verkregen competenties, aan kunnen tonen met een certificaat, getuigschrift of diploma.

4.4 Zorg

Veel van het beleid op het gebied van zorg en sociale zaken is uitvoering van beleid dat door het rijk is vastgesteld. Dit wil niet zeggen dat de gemeente niet een behoorlijke vrijheid heeft om aan dat beleid haar eigen invulling te geven.

Zorg moet bereikbaar zijn. D66 wil daarom in iedere wijken zorgkantoren die op loopafstand bereikbaar zijn.

Het uitgangspunt voor D66 is dat mensen zo veel mogelijk keuze moeten houden om hun eigen leven in te kunnen delen. Gevoel voor eigenwaarde is gebonden aan de mogelijkheid om te kiezen, ook al kun je niet altijd de keuzes maken die je wilt. Daarom vindt D66 dat het beleid op sociaal gebied en zorg er op gericht moet zijn dat mensen zo zelfstandig mogelijk blijven. Een voorbeeld hiervan is het levensloopbestendig maken van woningen.

Door de invoering van de wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) wordt verwacht dat het aandeel van de mantelzorgers belangrijker wordt. Buren, familie en kennissen worden ingezet om belangeloos of tegen een eenmalige kleine vergoeding hulp te verlenen aan een ziek familielid of buurman/buurvrouw of kennis. D66 vindt dat meer aandacht moet worden besteed aan de positie van de mantelzorgers. De gemeente moet beleid ontwikkelen zodat de mantelzorg wordt ontlast. Ook de cliëntenparticipatie moet een volwaardige bijdrage kunnen leveren aan de uitvoering van de WMO. De cliëntenparticipatie moet voldoende worden gefaciliteerd waarbij professionele ondersteuning tot de mogelijkheid behoort. De organisatievorm van de cliëntenparticipatie wordt in nauw overleg met de huidige vertegenwoordigers van de belangengroepen bepaald. Van belang is de onafhankelijkheid van de cliëntenparticipatie.

Mantelzorgers worden de peilers van de maatschappij en worden in de toekomst heel belangrijk. Dit is een zware taak. Men voert het vaak ook nog eens naast het dagelijkse werk uit, en is erg belastend zeker als de verzorging jaren gaat duren. Want de termijn is van tevoren niet te overzien. Om te voorkomen dat mantelzorgers opbranden pleit D66 dan ook voor extra goede voorzieningen voor mantelzorgers en vindt het een goed idee dat thuiszorgorganisaties de mantelzorgers voor een bepaald gedeelte in vaste dienst zou kunnen nemen om 1 op 1 verzorging te verlenen. Ze worden dan intern opgeleid. Juist deze mantelzorgers staan dicht bij de zieke en weten als geen ander wat goed is voor de zieke. Ook doet D66 een appèl op de gemeente om subsidie te verstrekken voor mantelzorghuisjes in de achtertuin.

Om te bevorderen dat mensen met een handicap zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen zal de gemeente bij nieuwbouwplannen rekening moeten houden met deze groep mensen. Zo zou de gemeente een aantal woningen/appartementen geschikt moeten maken voor invaliden. Deze groep mensen behoort goede en kwalitatieve zorg te ontvangen in hun eigen omgeving.

Voor het uitvoeren van deze zorgtaken moet de gemeente het mogelijk maken dat ook andere zorgkantoren zich in Hengelo kunnen vestigen. Hengelo zorgt voor duidelijke criteria waaraan zo'n instelling moet voldoen, waaronder het bieden van 24-uurs zorg op afroep

4.5 Onderwijs en kinderopvang

Onderwijs krijgt een steeds centralere rol in het leven van kinderen en hun ouders. Omdat ouders steeds vaker allebei werken, neemt de school taken van hen over. Leerkrachten zijn er echter in de eerste plaats om onderwijs te geven. Opvoeding blijft de verantwoordelijkheid van ouders. Daar waar nodig moet de gemeente ouders hiermee ondersteunen. Wat de gemeente wel kan doen is zorgen dat ouders zoveel mogelijk ontzorgt worden. Dit kan zij doen door te zorgen dat de kinderopvang dichtbij de basisscholen is gelokaliseerd, dat de bijscholing en/of huiswerk op school gedaan kan worden, dat de boeken van de bibliotheek op school kunnen worden opgehaald en ingeleverd, etc. Daarnaast is het goed dat scholen ook mogelijkheden bieden voor bijvoorbeeld taalcursussen, computerles, sport en cultuur. Om dit mogelijk te maken is een goede afstemming tussen het onderwijs, wijkraden en andere betrokken instanties nodig. Naast dat dit ouders helpt, is het bijkomend voordeel dat de faciliteiten van het schoolgebouw zo beter gebruikt worden en zo'n school het kloppend hart van de wijk wordt.

D66 vindt het belangrijk dat ouders actief worden betrokken bij het beleid en de activiteiten op scholen: in de ouderraad, bij huiswerkbegeleiding, bij overblijf- en verkeersveiligheidstaken.

De gemeente kan de bewuste keuze voor een school ondersteunen door alle openbare informatie over scholen in Hengelo op één plaats te verzamelen en overzichtelijk te presenteren. De gemeentelijke website is daar een uitstekende mogelijkheid voor.

D66 wil een inventarisatie van de behoefte welke scholen hebben aan de diensten van instellingen die door de gemeente gesubsidieerd worden, zoals de bibliotheek, de muziekschool en het Heim. Waar vraag en aanbod goed op elkaar worden afgestemd kunnen zowel deze instellingen als het onderwijs profiteren. Uiteindelijk kunnen deze instellingen iedere leerling vanaf 12 jaar een cultuurmenu aanbieden.

D66 wil dat alle scholen uitgerust zijn met een defibrillator ("hartzapper") en een aantal mensen worden geschoold hiermee om te kunnen gaan. Scholen liggen vaak centraal en zijn ook voor bezoekers vaak heel herkenbare punten in de wijk.

Binnen de keuze voor openbaar of bijzonder onderwijs vindt D66 ook de keuze voor een alternatieve onderwijsmethodiek belangrijk. Voorbeelden hiervan zijn Dalton, Jenaplan en Montessori. Opgroeivende kinderen kunnen zich dan ontplooiën binnen een onderwijssysteem dat goed bij hen past. Er is wat te kiezen!

D66 vindt de inzet van klassenassistenten en conciërges belangrijk. Zij kunnen taken van leerkrachten overnemen waardoor de leerkracht meer tijd voor de leerlingen heeft en ook de tijd heeft om te observeren. D66 wil middelen beschikbaar stellen voor specifiek dit doel. Waar mogelijk moet worden aangesloten bij de mogelijkheden van sociale zaken om mensen aan de kant op deze manier te activeren.

D66 wil extra aandacht voor de begeleiding van peuters met een taal- of ontwikkelingsachterstand. Als peuters eenmaal een achterstand hebben opgelopen op het moment dat ze naar groep één gaan is het heel moeilijk om die achterstand weer in te lopen. D66 is voorstander van integratie van peutersalen en kinderopvang in één professioneel systeem van voorschoolse educatie.

D66 wil een systeem van terugrapportage van de basisscholen richting kinderopvanginstellingen en peuterspeelzalen om zo de kwaliteit van de kinderopvang en peuterspeelzalen op peil te houden of zo nodig te verbeteren. De terugrapportage kan op die manier aanwijzingen geven hoe extra aandacht voor kinderen met een achterstand het beste kan worden ingezet.

Met de introductie van de sportstrippenkaart krijgen kinderen tot dertien jaar de kans kennis te maken met verschillende sporten.

4.5.1 Huisvesting van onderwijs

D66 vindt het onwenselijk dat leerlingen bij groei van een school moeten gaan "pendelen" naar andere locaties. Dit verstoort de rust en er kunnen onveilige situaties onderweg ontstaan. D66 wil dat de gemeente in zulke gevallen z.g.n. "noodoplossingen" creëert op de locatie van de school zelf en dit in samenwerking met de school doet. Ook moet er al in een vroeg stadium nagedacht worden over structurele oplossingen.

Het klimaat en hygiëne binnen scholen dient goed in de gaten gehouden te worden.

Binnenkort moet er een definitieve beslissing komen over de huisvesting van het VMBO, al dan niet in Hart van Zuid. De besluitvorming hierover laat al jaren op zich wachten. Uiterlijk najaar 2010 dient de gemeente hier de knoop door te hakken.

4.5.2 Wijkvoorzieningen

De Hengelose jeugd moet voldoende veilige ruimte hebben om te kunnen spelen. Daarbij is het een goede zaak als de gemeente zich ook wat actiever richt op het schoon en veilig houden van de zandbakken en speeltoestellen in Hengelo en niet wacht totdat ouders of bewoners aan de bel trekken.

4.6 Cultuur

Er is door de (Gemeentelijke) overheid heel veel geïnvesteerd in de schouwburg, bibliotheek, musea en evenementen, maar ook in voorzieningen die uniek voor Hengelo zijn, zoals de Creatieve fabriek, de Wolvekamprij, AkkuH en Metropool. We hebben sinds kort zelfs weer een eigen bioscoop. Ondanks dit alles bruist Hengelo niet van het overlopende culturaanbod. Jaarlijks onderzoek laat zien dat Hengelo een prettige stad is om in te wonen, maar minder wordt gewaardeerd als stad om in uit te gaan.

Uiteraard dienen instanties zoveel mogelijk hun eigen broek op te houden maar de gemeente heeft hier een grote maatschappelijke verantwoordelijkheid. Vanuit die verantwoordelijkheid dient zij daarom zeer terughoudend met eventuele bezuinigingen om te gaan. Bezuinigingen mogen niet leiden tot een verschraling van het aanbod van basisvoorzieningen. Anders hebben we straks alleen wat mooie gebouwen staan waar verder niet zo veel bijzonders in gebeurt.

D66 maakt zich zorgen over de lange termijn perspectieven van zowel het Heim als Oald Hengel. Beide musea hebben fraaie faciliteiten maar draaien voor een groot deel op vrijwilligers. Ze zijn te klein om verder te professionaliseren maar te belangrijk om aan hun lot over te laten. Verdere samenwerking tussen beiden zal onvermijdelijk blijken.

5 Doelgroepenbeleid

Voor sommige burgers van Hengelo moet de gemeente wat extra inspanning verrichten, omdat zij extra voorzieningen nodig hebben om gelijk mee te kunnen komen met de andere inwoners. Voor hen is beleid op maat nodig.

5.1 Vrouwen en mannen

De emancipatie van de vrouw is een heel stuk verder dan hij in 1966 nog was. Er is veel verbeterd in de positie van vrouwen op de arbeidsmarkt, maar verschillen blijven bestaan. Vaak zijn die verschillen het gevolg van andere keuzes: vrouwen kiezen vaker voor een parttime baan of onderbreken hun loopbaan voor een gezin.

D66 stelt hier vooral de keuzevrijheid centraal. Dit soort ingrijpende carrièrekeuzes van een man of vrouw moet zo veel mogelijk een vrije keuze zijn en niet worden opgedrongen door vastliggende normen, waarden en rolpatronen. Goede opvangmogelijkheden voor kinderen zijn een manier waarop de gemeente hieraan bij kan dragen.

Als een van de grootste werkgevers van de regio heeft de gemeente een voorbeeld te stellen. Beide geslachten behoren op ieder niveau en bij iedere baan een gelijke kans te hebben.

5.2 Gehandicapten

Veel voorzieningen in Hengelo zijn onvoldoende toegankelijk of bereikbaar voor bezoekers met een lichamelijke handicap. De gemeente dient er voor te zorgen dat binnen de komende periode alle openbare voorzieningen in eigen bezit of afhankelijk van gemeentelijke subsidie goed toegankelijk worden. Deze toegankelijkheid beperkt zich niet tot burgers die slecht ter been zijn, maar moet zich ook uitstrekken tot burgers met een auditieve of visuele handicap.

Er zijn te weinig goed toegankelijke sanitaire faciliteiten in het centrum voorhanden. De komst van nieuwe faciliteiten rond Thiemsbrug biedt de mogelijkheid hier iets ten goede te keren.

De gemeente Hengelo behoort goede thuiszorg voor iedereen te garanderen die hier op aan is geweest. Daarbij mag eigenlijk wel gekeken worden naar efficiëntie en effectiviteit van de aangekochte zorg. De kwaliteit moet goed in de gaten worden gehouden.

5.3 Ouderen

Wanneer is iemand een oudere? Vroeger werd je dat op je 65'e verjaardag. Die grens is steeds minder definitief. Wat vast staat, is dat er steeds meer oudere inwoners van Hengelo komen en dat deze inwoners vaak andere eisen stellen aan hun woningen, vervoer en vrije tijd.

Ouderen worden steeds zelfbewuster van de keuzemogelijkheden die ze in de moderne samenleving hebben. Het is de taak van de gemeente om rekening te houden met die keuzemogelijkheid. Dit betekent dat bij het opstellen van plannen er zo veel mogelijk rekening wordt gehouden met aanpasbaarheid van woningen, toegankelijkheid voor verschillende verkeersgebruikers en afstand tot belangrijke faciliteiten als wijkcentrum, huisarts, sportfaciliteiten en winkelcentra.

5.4 Jongeren

Hengelo moet een leuke stad blijven om in op te groeien en in uit te gaan. Daarbij hoort zeker een levendig centrum en goede culturele faciliteiten. Op zich heeft Hengelo genoeg te bieden aan vaste uitgaansmogelijkheden voor jongeren (Innocent, Metropool, Radar, etc.). Maar er moet wel ruimte en budget blijven om losse activiteiten die vanuit de jongeren zelf komen mogelijk te maken.

Jongeren kunnen veel dingen zelf organiseren, zolang ze maar de ruimte en kans krijgen om het te doen en het hele budget niet al opgesoupeerd wordt door de vaste, professionele faciliteiten. Er moet ruimte blijven voor bijvoorbeeld Cerberus, dat vrijwel geheel op vrijwilligers draait.

D66 is een voorstander van een levendige en mondige jongerenraad. Maar zo'n inspraakorgaan mag niet vrijblijvend blijven. Daarom moet er een jaarlijks budget voor jongerenzaken zijn wat op instructie van de jongerenraad aan jongerenzaken kan worden besteed.

5.5 Allochtonen

Hengelo kent geen grote problemen tussen groepen inwoners van verschillende culturele achtergrond, wat niet wil zeggen dat er nooit spanningen kunnen zijn. Maar er zijn geen buurten of wijken die gedomineerd worden door inwoners met andere culturen en de spanningen blijven dan ook vaak beperkt tot incidenten en personen. Om dat zo te houden mag van de gemeente Hengelo worden verwacht dat ze bijdraagt aan initiatieven om te komen tot een beter onderling begrip en meer openheid.

Het onderwijs heeft een bijzondere rol bij het integreren van allochtonen. De jongste generatie allochtonen moet hun leven kunnen beginnen met een even goede kans op succes als iedereen. Daarbij past extra aandacht voor taalonderwijs.

D66 ondersteunt de initiatieven van het Anti-discriminatie bureau, maar haar betrokkenheid mag niet beperkt blijven tot de waarschuwende vinger. Waar mogelijk moet de gemeente Hengelo als grote werkgever zelf het goede voorbeeld geven.